

1813 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 15 september 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Katrien Schryvers, Freya Saeys en Koen Daniëls

over de uitvoering van de aanbevelingen
van de onderzoekscommissie
naar de veiligheid in de kinderopvang
en over de resultaten van het benchmarkonderzoek

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Veerle Geerinckx, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Conner Rousseau.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

I.	Uiteenzetting over de resultaten van het benchmarkonderzoek door Tine Van Regenmortel, algemeen directeur, en Eveline Teppers, onderzoeker van het HIVA.....	5
1.	Inleiding	5
2.	Doel en aanpak van de studie.....	5
2.1.	Situering, doel en onderzoeksvragen	5
3.	Landselectie.....	6
3.1.	Methode en datacollectie.....	7
4.	Resultaten	7
4.1.	Wettelijke kind-begeleiderratio in de groepsopvang.....	7
4.2.	Wettelijke maximale groepsgrootte in de groepsopvang.....	9
4.3.	Wettelijke kind-begeleiderratio in de gezinsopvang	9
4.4.	De kind-begeleiderratio in de praktijk.....	10
4.5.	Personeel: toenemende focus op professionalisering	11
5.	Landfiches	11
6.	Besluit.....	11
7.	Aanbevelingen.....	12
II.	Reactie van Hilde Crevits, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	12
III.	Vragen van de leden	13
1.	Vragen van Lise Vandecasteele.....	13
2.	Vragen van Celia Groothedde	14
3.	Vragen van Koen Daniëls	15
4.	Vragen van Freya Saeys	16
5.	Vragen van Hannes Anaf.....	17
6.	Vragen van Katrien Schryvers	17
7.	Vragen van Ilse Malfroot	18
IV.	Antwoord van minister Hilde Crevits.....	19
V.	Antwoorden van de onderzoekers	20
VI.	Replieken.....	21
VII.	Toelichting door Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	22
1.	Investeren in kwaliteit en uitbreidingsbeleid	22
2.	Toekomstplan voor de kinderopvang	24
VIII.	Uiteenzetting door Karine Moykens, secretaris-generaal van het Departement Zorg	25
1.	Inspectiebezoeken	25
2.	Personeelsuitbreiding	25
3.	Actieve openbaarheid	26

IX.	Vragen van de leden	26
1.	Vragen van Koen Daniëls	26
2.	Vragen van Celia Groothedde	27
3.	Vragen van Freya Perdaens.....	28
4.	Vragen van Ilse Malfroot	28
5.	Vragen van Katrien Schryvers	28
X.	Antwoorden van Karine Moykens	28
XI.	Uiteenzetting door Bruno Vanobbergen, waarnemend administrateur- generaal van het agentschap Opgroeien	30
1.	Meldingen en handhaving	30
1.1.	Cijfers	30
1.2.	Beheer van meldingen	30
1.3.	Decretale wijzigingen	31
1.4.	Versterkt team	31
1.5.	Nieuwe aanpak handhaving.....	32
1.6.	Actieve openbaarheid	32
1.7.	Preventie	32
2.	Gebruik en aanbod.....	33
2.1.	Monitoring van het gebruik.....	33
2.2.	Meldingen personeelstekort (juni 2022 – mei 2023)	33
3.	Wetenschappelijk onderzoek	33
3.1.	Overzicht	33
3.2.	Tevredenheidsonderzoek	33
3.3.	VIONA-onderzoek	34
XII.	Uiteenzetting door Leo Van Loo, crisismanager van het agentschap Opgroeien	34
1.	Operationeel – in experiment	34
2.	Stand van zaken meldsysteem	35
XIII.	Vragen van de leden	35
1.	Vragen van Celia Groothedde	35
2.	Vragen van Hannes Anaf.....	36
3.	Vragen van Koen Daniëls	37
4.	Vragen van Lise Vandecasteele.....	38
5.	Vragen van Katrien Schryvers	38
6.	Vragen van Freya Perdaens.....	39
7.	Vragen van Ilse Malfroot	39
XIV.	Antwoorden van Bruno Vanobbergen.....	42
XV.	Antwoorden van Leo Van Loo	45
XVI.	Antwoorden van minister Hilde Crevits	45
XVII.	Replieken	46
	Gebruikte afkortingen	49
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op dinsdag 4 juli 2023 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding haar vierde gedachtewisseling over de uitvoering van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang en over de resultaten van het benchmarkonderzoek.

De commissie wisselde van gedachten met:

- Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin;
- Karine Moykens, secretaris-generaal van het Departement Zorg;
- Bruno Vanobbergen, waarnemend administrateur-generaal van het agentschap Opgroeien;
- Leo Van Loo, crisismanager van het agentschap Opgroeien;
- prof dr. Tine Van Regenmortel, algemeen directeur van het HIVA;
- dr. Eveline Teppers, onderzoeker van het HIVA.

De eerste gedachtewisseling vond plaats op 11 oktober 2022, de tweede op 20 december 2022 en de derde op 25 april 2023. De verslagen van die gedachtewisselingen zijn verspreid als *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1469/1, 1566/1 en 1725/1.

De verslagen en andere relevante documenten van de onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang zijn verspreid als *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1176/1-14.

De presentaties en het benchmarkonderzoek zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Uiteenzetting over de resultaten van het benchmarkonderzoek door Tine Van Regenmortel, algemeen directeur, en Eveline Teppers, onderzoeker van het HIVA

1. Inleiding

Tine Van Regenmortel zegt dat het 'Internationaal vergelijkend onderzoek naar de kind-begeleiderratio in formele opvang voor kinderen jonger dan 3 jaar en de bijhorende modaliteiten en randvoorwaarden' door het Steunpunt WVG is toegewezen aan het HIVA. Het onderzoek is uitgevoerd door Eveline Teppers en werd opgevolgd door de spreker.

Deze studie die zes maanden in beslag heeft genomen ging van start in januari 2023. Het eindrapport is op 30 juni 2023 ingediend bij het Steunpunt WVG. De formele procedure die moet leiden tot de vrijgave van het rapport loopt. De vrijgave van het rapport wordt verwacht tegen 15 juli 2023. Op dat moment zal de studie op de website van het Steunpunt WVG verschijnen. Dat alles verklaart waarom er voor deze gedachtewisselingen geen documenten kunnen worden vrijgegeven.

2. Doel en aanpak van de studie

2.1. Situering, doel en onderzoeksvragen

De studie volgt de aanbevelingen van de onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang. Zo beveelt de onderzoekscommissie aan: "Verlaag de maximale kind-begeleiderratio, op basis van een benchmark van de ons omliggende landen en wetenschappelijk onderzoek, met een differentiatie naar leeftijd, en zet een tijdspad uit om dit te realiseren. Verzeker hierbij de financiële leefbaarheid voor de verschillende opvangtypes en subsidietrappen en de betaalbaarheid voor de ouders."

De kind-begeleiderratio is een belangrijke maar niet de enige indicator voor kwaliteit van de kinderopvang. Een verlaging ervan is belangrijk om de pedagogische kwaliteit te verhogen, om de werkdruk van begeleiders te verlagen en om incidenten te vermijden.

Het doel van de studie is tweeledig: een geactualiseerd en genuanceerd overzicht krijgen van de kind-begeleiderratio's die toegepast worden in andere landen en voor de bestudeerde landen zicht krijgen op de modaliteiten en randvoorwaarden die een lagere kind-begeleiderratio toelaten. De studie stelt twee centrale onderzoeksvragen. Hoe ziet de kind-begeleiderratio eruit in andere landen? Welke zijn in deze landen de concrete modaliteiten en randvoorwaarden voor de kind-begeleiderratio?

Het gaat om een internationale vergelijkende benchmarkstudie. De studie is gevraagd om het debat over de kind-begeleiderratio te objectiveren. Ze levert objectieve gegevens aan uit verschillende landen die inspirerend kunnen zijn voor het beleid. De studie is geen evaluatieonderzoek. Ze onderzoekt evenmin de impact van een lagere kind-begeleiderratio op de kosten en de uitvoerbaarheid. Parallel met dit onderzoek loopt aan de KU Leuven nog een ander onderzoek in het kader van het Steunpunt WVG.

Naast de kind-begeleiderratio is er de daarmee verbonden maximale groeps-grootte. De modaliteiten slaan voorts op leeftijdsdifferentiatie, groepssamenstelling, de manier waarop de kind-begeleiderratio wordt berekend, uitzonderingsregels en dergelijke meer. De randvoorwaarden zijn personeelskwalificaties, verlofstelsels voor de ouders, financiering en loon- en arbeidsvoorwaarden.

3. Landenselectie

Bij de landenselectie is gezocht naar landen met een (vrijwel) splitsysteem, (vrijwel) geïntegreerd systeem en landen met een tussenvorm. Er is gezocht naar landen voor een diepgaande en voor een eerder beperkte analyse. De landen moesten voldoende divers en gespreid zijn. Er is gezocht naar landen met regelgeving – bij voorkeur op landelijk niveau – relevant voor het onderzoeksthema. In Duitsland is de regelgeving gedecentraliseerd en daarom is de deelstaat Berlijn onderzocht. Daarnaast speelden enkele pragmatische redenen bij de landenselectie. Er moesten voldoende contactpersonen voorhanden zijn die binnen de opgegeven termijn konden antwoorden.

Het verschil tussen een splitsysteem en een geïntegreerd systeem is gebaseerd op de Eurydicestudie van 2019 en houdt verband met organisatie, bestuur, personeel, pedagogische richtlijnen en curriculum. Een geïntegreerd systeem kent geïntegreerde settings voor kinderen jonger dan drie jaar en kinderen tot de leeftijd waarop ze naar de lagere school kunnen. Er hoeft geen enkele transitie te worden gemaakt. Bij een geïntegreerd systeem is dezelfde autoriteit bevoegd tijdens deze levensfase. Het personeel heeft dezelfde kwalificaties in een geïntegreerd systeem. Het zijn doorgaans begeleiders met een bachelordiploma. Er zijn pedagogische richtlijnen en een duidelijk curriculum voor de volledige levensfase.

Er zijn drie landen met een geïntegreerd systeem geselecteerd voor deze studie: Noorwegen, Finland en Litouwen. Estland en Duitsland kennen een vrijwel geïntegreerd systeem omdat ze op één aspect afwijken. Vlaanderen en Wallonië kennen een vrijwel splitsysteem. Nederland is het enige land met een volledig splitsysteem. Frankrijk, Ierland en Luxemburg kennen een tussenvorm.

Er zijn met Vlaanderen inbegrepen in totaal elf landen of regio's bestudeerd. Er is een diepgaande analyse uitgevoerd in Vlaanderen, Wallonië, Nederland, Frankrijk, Ierland en Noorwegen. Er is een beperkte analyse uitgevoerd in Luxemburg, Finland, Litouwen, Berlijn en Estland.

3.1. Methode en datacollectie

Er is gewerkt aan de hand van een documentenanalyse, geverifieerd door experts. Er zijn internationale rapporten bestudeerd van bijvoorbeeld de OESO en de Eurydice-studie. Er zijn nationale documenten, regelgeving en richtlijnen opgevraagd.

Er is een schriftelijke bevraging opgesteld voor de verschillende landen die peilt naar de wettelijke kind-begeleiderratio en de toestand in de praktijk. De vragenlijst is opgenomen in het eindrapport. De modaliteiten en de berekeningswijze zijn bevestigd.

Voor de diepgaande analyses vond aanvullend op de schriftelijke bevraging online een interview plaats met experts over de kind-begeleiderratio, de maximale groepsgrootte en de randvoorwaarden. Daarnaast zijn vragen gesteld over enkele bijkomende thema's: loon- en arbeidsvoorwaarden, jobbeleving en arbeidsmarkt.

4. Resultaten

4.1. Wettelijke kind-begeleiderratio in de groepsopvang

4.1.1. Vaststellingen

Eveline Teppers zegt dat Vlaanderen in de groepsopvang maximaal negen kinderen per begeleider toestaat of maximaal acht wanneer er maar één begeleider is in de opvanglocatie. De streefnorm is strenger met zeven kinderen per begeleider, wanneer het beschikbare budget dat mogelijk maakt.

Elk van de onderzochte landen of regio's kent een lagere kind-begeleiderratio, behalve Ierland voor kortdurende opvang van minder dan drie en een half uur voor kinderen ouder dan twee jaar. In dat geval zijn elf kinderen per begeleider toegestaan. Nederland, Frankrijk, Ierland en Luxemburg werken met differentiaties. Frankrijk staat maximum vijf kinderen per begeleider toe wanneer de kinderen nog niet kunnen stappen en acht wanneer de kinderen al kunnen lopen. Frankrijk kent tegelijk de mogelijkheid om te opteren voor maximaal zes kinderen per begeleider.

Nederland, Ierland en Luxemburg maken een onderscheid op basis van de leeftijd. De kind-begeleiderratio ligt er lager voor jongere kinderen. Nederland maakt een onderscheid volgens de samenstelling van de leefgroepen. Horizontale leefgroepen bestaan uit kinderen van dezelfde leeftijd en verticale uit kinderen van verschillende leeftijden. Ierland kent verschillende opvangtypes en kind-begeleiderratio's naar gelang de duur van de opvang.

Landen met een (vrijwel) geïntegreerd systeem kennen lagere kind-begeleiderratio's in vergelijking met Vlaanderen. Litouwen kent geen wettelijke kind-begeleiderratio maar de maximale groepsgrootte en het minimaal vereiste aantal kindbegeleiders ligt wettelijk vast. Estland en Finland werken met een vaste kind-begeleiderratio van respectievelijk zeven en vier kinderen per begeleider. Er is sprake van leeftijdsdifferentiatie in Litouwen en Berlijn. In Berlijn wordt tegelijk rekening gehouden met de opvangduur. Noorwegen kent twee normen. De personeelsnorm schrijft maximaal drie kinderen per personeelslid voor naast één pedagogische leerkracht per zeven kinderen. De pedagogische leerkracht beschikt over een bachelordiploma maar zit vervat in de personeelsnorm. Noorwegen houdt bijgevolg rekening met de kwalificatie van de begeleiders.

Vlaanderen kent de hoogste wettelijke kind-begeleiderratio. In andere landen varieert de kind-begeleiderratio van drie tot acht kinderen per begeleider. De variatie kan worden verklaard door uiteenlopende modaliteiten en differentiatie. In Nederland gaat het om maximaal drie baby's per begeleider in horizontale leefgroepen. Vanaf

twee jaar gaat het om maximaal acht kinderen mits er geen jongere kinderen aanwezig zijn. Ierland staat drie baby's per begeleider toe. Vanaf de leeftijd van twee jaar zijn maximum zes kinderen per begeleider toegestaan in de deeltijdse en de voltijdse opvang.

4.1.2. Welke factoren hebben invloed?

Leeftijd is een belangrijke factor. Nederland, Ierland, Luxemburg, Litouwen en Berlijn kennen leeftijdsdifferentiatie. De kind-begeleiderratio ligt lager bij jongere kinderen. Er wordt speciale aandacht besteed aan baby's of kinderen jonger dan één jaar in Nederland en Ierland.

Daarnaast speelt de groepssamenstelling. Er wordt onderscheid gemaakt tussen horizontale en verticale leefgroepen in Nederland en Litouwen. In Estland en Litouwen worden kinderen met hogere zorgbehoeften respectievelijk voor drie of dubbel geteld. Finland, Noorwegen en Berlijn zetten voor deze kinderen extra assistenten in die niet worden meegeteld voor de kind-begeleiderratio.

Een derde factor is de personeelskwalificatie. Noorwegen maakt een onderscheid tussen de personeelsnorm en de pedagogische norm.

De vierde factor – het opvangmoment – speelt ook een rol in Vlaanderen. Tijdens rustmomenten zijn maximum veertien kinderen per begeleider toegestaan. In Litouwen hoeft er tijdens rustmomenten maar één begeleider aanwezig te zijn. Nederland werkt met een drie-uurregeling. Er kan dagelijks maximaal drie uur worden afgeweken van de wettelijke kind-begeleiderratio mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan: het mag niet om aaneensluitende uren gaan, er wordt minstens tien uur opvang aangeboden en de helft van het vereiste aantal begeleiders dient aanwezig te zijn. Er wordt voornamelijk bij het brengen en het ophalen, en tijdens de pauzes gebruikgemaakt van deze afwijkmogelijkheid.

Er zijn nog enkele andere factoren. De duur van de opvang kan een rol spelen met een lagere ratio wanneer kinderen slechts korte tijd worden opgevangen en een hogere ratio wanneer ze lang worden opgevangen. Nederland werkt met een vast-gezichtscriterium: er moet dagelijks minstens één vertrouwd gezicht aanwezig zijn. Dat zorgt voor stabiliteit en sociaal-emotionele veiligheid. Het maximumaantal vaste gezichten is vastgelegd en verschilt naargelang de leeftijd. Het maximum ligt lager bij baby's dan bij oudere kinderen, en is afhankelijk van het aantal begeleiders per groep.

4.1.3. Hoe wordt de kind-begeleiderratio berekend?

De eerste vraag die beantwoord moet worden is wat er wordt begrepen onder het aantal aanwezige kinderen. In Vlaanderen is dat het aantal gelijktijdig aanwezige kinderen op het niveau van de opvanglocatie. Wallonië, Estland en Finland werken op dezelfde manier. Noorwegen en Berlijn tellen de opvangplaatsen op het niveau van de opvanglocatie. Nederland, Ierland en Luxemburg tellen het aantal gelijktijdig aanwezige kinderen op niveau aan de leefgroep. Litouwen telt het aantal opvangplaatsen op niveau van de leefgroep.

Landen die tellen op het niveau van de opvanglocatie bieden organisatoren meer vrijheid en flexibiliteit bij het samenstellen van de leefgroepen. Organisatoren kunnen opteren voor een lagere ratio in een leefgroep met voornamelijk jonge kinderen met hoge zorgbehoeften en een hogere ratio in een andere leefgroep om op locatie-niveau aan de norm te voldoen. Het risico bestaat dat bepaalde leefgroepen door onvoldoende personeel begeleid worden. Het is belangrijk te benadrukken dat het welzijn van de kinderen de hoogste prioriteit moet krijgen boven praktische en organisatorische overwegingen.

Vervolgens is onderzocht welke begeleiders precies worden meegeteld. In alle landen is het zo dat enkel personen die rechtstreeks met de kinderen werken in rekening worden gebracht. Medewerkers die instaan voor administratie, logistiek of management worden uitgesloten. Elk land haalt bovendien aan dat enkel gekwalificeerde medewerkers worden meegeteld. Een aantal landen houdt rekening met niet-gekwalificeerde begeleiders of begeleiders in opleiding. In Vlaanderen mag maximaal één vierde van de begeleiders niet-gekwalificeerd zijn mits er minstens vier begeleiders aanwezig zijn in de locatie. Ze moeten in een gekwalificeerd traject zitten met ondersteuning op de werkvloer. Ze mogen nooit alleen staan bij de kinderen. Er wordt van hen verwacht dat ze binnen de zes jaar een kwalificatie behalen.

In Luxemburg mag maximaal 10 percent ongekwalificeerd zijn en Noorwegen werkt met een personeelsnorm waarin ongekwalificeerde begeleiders vervat kunnen zijn.

Ten slotte is onderzocht of er wordt gewerkt met een aanwezigheidsnorm of met een indienstnorm. Vlaanderen en Nederland werken met een aanwezigheidsnorm. Enkel de begeleiders die effectief aanwezig zijn worden meegeteld. Een aantal andere landen combineert de twee normen: Ierland, Estland, Finland, Litouwen en Luxemburg. Wallonië, Frankrijk, Noorwegen en Berlijn werken uitsluitend met een indienstnorm.

4.2. Wettelijke maximale groepsgrootte in de groepsopvang

4.2.1. Vaststellingen

In Vlaanderen is de maximale groepsgrootte in de groepsopvang achttien kinderen per leefgroep. Alle andere landen hanteren een lager minimum, behalve Ierland, voor kortdurende opvang. Ierland kent geen regelgeving voor deeltijdse en voltijdse opvang. Frankrijk, Noorwegen en Berlijn kennen geen maximale groepsgrootte.

In Estland geldt een maximum van achttien kinderen voor de verticale leefgroep vanaf twee jaar. In Litouwen is de maximale groepsgrootte voor baby's zes. Nederland hanteert een maximum van twaalf baby's voor de babygroepen. Voor groepen tot de leeftijd van vier jaar bedraagt het maximum zestien. Voor verticale leefgroepen geldt er een maximum van acht baby's. Wallonië werkt met een streefnorm en streeft naar maximaal veertien kinderen in de leefgroep.

4.2.2. Besluit

Groepsgrootte is naast de kind-begeleiderratio een belangrijke indicator voor kwaliteit van de kinderopvang omdat het effect heeft op de ontwikkeling en het welzijn van kinderen. Dat geldt voornamelijk voor baby's en voor kinderen die gevoelig zijn voor drukte, geluiden en overprikkeling. In Vlaanderen is de wettelijke maximale groepsgrootte met achttien kinderen het hoogste terwijl dat in andere landen varieert tussen zes en zestien kinderen. In een aantal landen is er leeftijdsdifferentiatie: Nederland, Luxemburg en Litouwen. Enkele landen differentiëren volgens de samenstelling van de leefgroepen. Voorts houden Estland en Litouwen rekening met kinderen met hogere zorgbehoeften. De grootte van de ruimte heeft invloed op de maximale groepsgrootte vanwege de samenhang met de vergunde capaciteit van de kinderopvanglocatie.

4.3. Wettelijke kind-begeleiderratio in de gezinsopvang

4.3.1. Vaststellingen

In Vlaanderen kan een onthaalouder maximaal acht kinderen opvangen. De streefnorm is strenger bij onthaalouders die bij een dienst zijn aangesloten: ze mogen maximaal gemiddeld vier kinderen per kwartaal opvangen.

Enkel in Estland is het mogelijk om voor tien kinderen te zorgen mits dat gebeurt in andere ruimtes. De woning van de onthaalouder kan een van die ruimtes zijn. Wanneer meer dan vijf kinderen worden opgevangen, tellen kinderen jonger dan drie jaar voor twee waardoor de kind-begeleiderratio lager komt te liggen.

Alle landen hanteren een hogere leeftijdsgrens. Onthaalouders kunnen oudere kinderen opvangen. Het gaat niet uitsluitend om kinderen jonger dan drie jaar. Wanneer wordt gefocust op kinderen jonger dan drie jaar, blijkt het maximum vier of vijf kinderen per onthaalouder te zijn. Wallonië hanteert een maximum van vijf gelijktijdig aanwezige kinderen of vier voltijdsequivalente kinderen.

4.3.2. *Besluit*

In Vlaanderen is de wettelijke kind-begeleiderratio met acht ook in de gezinsopvang het hoogst. Andere landen variëren tussen vier of vijf kinderen onder de drie jaar. Behalve in Frankrijk worden de eigen kinderen meegeteld, al verschillen de leeftijdsgrenzen. In Vlaanderen worden kinderen meegeteld tot ze naar de lagere school gaan en in Wallonië tot drie jaar.

Er is in een aantal landen leeftijdsdifferentiatie. In Nederland kan een onthaalouder maximaal twee baby's opvangen. Ierland aanvaardt maximum twee kinderen jonger dan vijftien maanden met uitzondering van broers en zussen. Zodra iemand in Estland meer dan vijf kinderen opvangt tellen kinderen jonger dan drie jaar dubbel. Luxemburg hanteert een maximum van twee kinderen jonger dan twee jaar.

In Estland en Finland speelt de groepssamenstelling een rol. Kinderen met een hogere zorgbehoefte tellen in Estland dubbel zodra meer dan vijf kinderen worden opgevangen. Finland zet assistenten in. In een aantal landen gelden er uitzonderingsregels. In Finland geldt een maximum van vier kinderen maar er kan een vijfde kind halftijds aanwezig zijn als het om een schoolgaand kind gaat.

4.4. De kind-begeleiderratio in de praktijk

Er is aan de experten gevraagd of er officiële gegevens zijn over de kind-begeleideratio in de praktijk. In het algemeen blijken er weinig officiële cijfers te zijn in de verschillende landen.

Voor Vlaanderen hebben de onderzoekers zich gebaseerd op cijfers van Zorginspectie van 2022, de MeMoQ-studie van 2016 en het HIVA-onderzoek van 2011. Uit al deze studies blijkt dat het gemiddelde aantal kinderen per begeleider net onder zes ligt voor de groepsopvang, en rond vier of net boven vijf voor de gezinsopvang. De gemiddelde kind-begeleiderratio ligt in de gezinsopvang wat lager dan in de groepsopvang. Een gemiddelde betekent dat er opvanglocaties zijn met een lagere of een hogere kind-begeleiderratio. De HIVA-studie toont aan dat de kind-begeleideratio hoger kan zijn tijdens de ochtendspits en de middagpauze. De nog lopende studie van het Steunpunt WVG over de impact van een lagere ratio kijkt empirisch naar de kind-begeleiderratio in de praktijk.

Wallonië heeft geen officiële cijfers. Nederland evenmin, al gaf de expert aan dat de maximumnorm volledig wordt benut vanwege de lage kind-begeleiderratio voor bepaalde leeftijdsgroepen. Het is evenmin eenvoudig om steeds voldoende personeel te vinden.

In Noorwegen wijzen officiële cijfers erop dat men licht onder de personeelsnorm zit. Berlijn merkt een evolutie naar een iets lagere kind-begeleiderratio voor kinderen jonger dan drie jaar. De mediaan bedraagt er 5,1 kinderen per begeleider.

4.5. Personeel: toenemende focus op professionalisering

De toenemende focus op professionalisering wordt algemeen vastgesteld. In Vlaanderen moeten alle kindbegeleiders tegen 2024 gekwalificeerd zijn of in een kwalificerend traject zitten. Dankzij VIA 6 worden er pedagogische coaches met een bachelordiploma ingezet.

In Wallonië zijn psycho-medisch-sociale begeleiders aanwezig met een bachelor of masterdiploma. Zij werken nauw samen met de directeur of de verantwoordelijke. Er wordt gewerkt aan een nieuw beroeps- en opleidingsprofiel. Vanaf september 2023 start een nieuwe bacheloropleiding.

Nederland kent in de groepsopvang pedagogische beleidsmedewerkers met een bachelordiploma. Frankrijk zet afhankelijk van het aantal plaatsen in de groepsopvang in op gediplomeerde kindbegeleiders met een bachelordiploma.

Noorwegen en Finland streven naar meer begeleiders met een hoger diploma. Finland streeft naar minstens twee derde medewerkers met een bachelordiploma vanaf 2030. Noorwegen streeft naar 60 percent medewerkers met een bachelordiploma tegen 2030.

Uit de diepgaande analyse blijkt dat verschillende landen met uitdagingen geconfronteerd worden bij het aantrekken en behouden van geschikt en gekwalificeerd personeel. Een aantal landen heeft al maatregelen genomen om de kinderopvangsector te versterken en de aantrekkelijkheid van het beroep te vergroten. De opleidings- en carrièremogelijkheden zijn uitgebreid. Er is sprake van betere verloning voor de kindbegeleiders. Er lopen nationale campagnes om het beroep te promoten. Er is aandacht voor diversiteit op de arbeidsmarkt. De instroom van kwetsbare werkzoekenden en niet-beroepsactieven wordt versterkt met bijvoorbeeld het ESF-project 'Nieuwe krachten in de kinderopvang' dat nog tot eind 2023 loopt in Vlaanderen. Er worden inspanningen geleverd om de werkdruk te verlagen en om het beroep aantrekkelijker te maken door een lagere kind-begeleiderratio, door zoals in Noorwegen wekelijks vier kindvrije uren aan te bieden aan de pedagogische leerkrachten of door werk te maken van een betere balans tussen werk en privé.

5. Landfiches

De studie merkt inzake beleid, financiering en organisatie aanzienlijke verschillen tussen de landen. Dat wordt in het eindrapport nader toegelicht in de landfiches. De financieringsverschillen blijken uit de verscheidenheid in private en publieke aanbieders, en uit de verschillende opvangvormen. In een aantal landen zijn er bijvoorbeeld bedrijfsgelateerde kinderdagverblijven, oudercoöperaties of out-doorsettings. Het aandeel van de gezinsopvang verschilt per land. Er is verscheidenheid in arbeidsprofielen en -statuten, en in de ouderbijdrage. Er gelden verschillende wettelijke voorrangscriteria. De wettelijke garantie op opvang is telkens verschillend. Er zijn verschillen in de duur en de betaling van ouderverloven, naast diverse subsidiestelsels.

6. Besluit

Hoewel er diversiteit is in beheer, financiering en opvangvormen, zijn er ook gemeenschappelijke bevindingen. Er zijn gemeenschappelijke uitdagingen, zoals arbeidstekorten, problemen met personeelswerving en behoud, werkdruk en ziekteverzuim. Er is een groeiende nadruk op professionalisering in de kinderopvangsector, met inspanningen om de loon- en arbeidsvoorwaarden te verbeteren, de opvangsector te versterken en carrièremogelijkheden te bevorderen.

Het belangrijkste besluit is dat in vergelijking met andere landen Vlaanderen opvallend verschilt in de kind-begeleiderratio. Vlaanderen kent zowel in de groeps- als in de gezinsopvang de grootste kind-begeleiderratio en de grootste maximale groeps-grootte. Vlaanderen kent minder differentiatie en geen leeftijdsdifferentiatie.

7. Aanbevelingen

Tine Van Regenmortel beveelt aan om de kind-begeleiderratio te verlagen in de groepsopvang maar ervoor te zorgen dat organisatoren voldoende flexibiliteit hebben om dat praktisch haalbaar te maken. Suggesties kunnen zijn om de kind-begeleiderratio op locatieniveau te berekenen, met eventueel een minimumnorm voor het aantal begeleiders per locatie, gebaseerd op het aantal beschikbare opvangplaatsen, en om uitzonderingsregels toe te staan zoals de drie-uurregeling in Nederland.

Voorts beveelt het onderzoek aan om leeftijdsdifferentiatie toe te voegen, waarbij extra aandacht wordt gegeven aan de jongste kinderen. Dat kan worden bereikt door een lagere ratio voor baby's vast te leggen, zowel in horizontale als verticale leeftijdsgroepen. Daarnaast dient de kind-begeleiderratio in de gezinsopvang verlaagd te worden. Er kan leeftijdsdifferentiatie ingevoerd worden door bijvoorbeeld een maximum te hanteren voor baby's. Uitzonderingsregels, zoals bijvoorbeeld het toelaten van een extra schoolgaand kind, zijn nodig voor flexibiliteit en praktische haalbaarheid.

De onderzoekers vragen rekening te houden met kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, zoals kinderen met een hogere zorgbehoefte dubbel tellen voor de kind-begeleiderratio, net zoals kinderen uit kwetsbare gezinnen, kinderen uit sociaal achtergestelde wijken, kinderen die geen Nederlands als moedertaal hebben of kinderen met een migratieachtergrond. Er wordt aangeraden de maximale groeps-grootte te verlagen, wat naast het verlagen van de kind-begeleiderratio ook de kwaliteit van de kinderopvang ten goede kan komen.

Tine Van Regenmortel rondt af met enkele andere belangrijke aanbevelingen. Er dient te worden geïnvesteerd in professionalisering en voldoende begeleiding op de werkvloer. Er moet aandacht gaan naar de loopbaanontwikkeling voor begeleiders en het stimuleren van werkplezier. Het beroep van kinderbegeleider kan men aantrekkelijker maken door betere loon- en arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden. Er moet werk worden gemaakt van maatregelen om arbeidstekorten weg te werken door zijinstromers aan te trekken, het opleidingsaanbod uit te breiden en opleidings-mogelijkheden aan te bieden door in te zetten op nieuwe initiatieven zoals het ESF-project 'Nieuwe krachten in de kinderopvang' dat gericht is op kwetsbare werkzoekenden en niet-beroepsactieven. Daarbij moet steeds de kwaliteit gewaarborgd zijn. Ten slotte is het belangrijk om de maatschappelijke erkenning en waardering voor het beroep van kinderbegeleider te stimuleren met behulp van campagnes.

II. Reactie van Hilde Crevits, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Minister *Hilde Crevits* benadrukt inleidend het belang van dit onderzoek. Inzicht in de kind-begeleiderratio van een aantal andere regio's is zoals eerder aangegeven belangrijk, net zoals de modaliteiten en de randvoorwaarden.

De studie bevestigt wat iedereen aanvoelt: zowel in de groepsopvang als in de gezinsopvang is de maximale kind-begeleiderratio het hoogst. De studie omschrijft alle nuances goed. Het pad richting een verlaging van de kind-begeleiderratio moet worden ingezet.

De studie bevestigt ook dat er tekorten zijn aan medewerkers, naast problemen met aanwervingen en behoud van personeel. Minister Hilde Crevits heeft deze bezorgdheid uitgebreid besproken met haar Nederlandse collega bevoegd voor kinderopvang. Ondanks en ook door de lagere kind-begeleiderratio kampt Nederland ook met een gebrek aan medewerkers.

De studie bewijst dat moet worden ingezet op de professionalisering van de kinderopvang, het versterken van de sector, het verbeteren van de loon- en arbeidsvoorwaarden en het bevorderen van de carrièremogelijkheden.

Er moet geïnvesteerd worden in een gelijk speelveld. In dit kader past de mogelijkheid om over te schakelen van de basissubsidie op trap 1 naar de subsidie voor inkomenstarief op trap 2. Alle kinderopvanginitiatieven krijgen aldus de mogelijkheid om dezelfde loon- en arbeidsvoorwaarden te hanteren, en meer plaatsen toegankelijk en betaalbaar te maken.

Het is inspirerend dat veel landen variëren naargelang de leeftijd en rekening houden met kinderen met specifieke zorgbehoeften. Het verschil tussen een kind dat al kan stappen en een kind dat nog niet kan stappen is groot. Veel initiatieven werken met gemengde groepen waardoor de taken gespreid worden. Hoewel de werkelijke kind-begeleiderratio lager is, moet de maximale kind-begeleiderratio naar beneden. Gewapend met deze studie en de aangekondigde impactstudie zal minister Hilde Crevits met het oog op de begrotingsopmaak voor 2024 het debat voeren in de schoot van de Vlaamse Regering over de genoemde prioriteiten.

Het is de bedoeling van minister Hilde Crevits om zich te houden aan de opdracht, haar opgedragen door de onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang. Financiële leefbaarheid voor de verschillende opvangtypes, subsidietrappen en betaalbaarheid voor de ouders moeten verzekerd blijven. Het is evenmin de bedoeling dat het aantal plaatsen afneemt. Het is de facto evenwel zo dat het aantal plaatsen ondanks de capaciteit niet altijd opgevuld raakt. De interesse is evenwel hoger dan in juli 2022.

III. Vragen van de leden

1. Vragen van Lise Vandecasteele

Lise Vandecasteele ziet weinig nieuws onder de zon. Al een tweetal jaar wordt actie gevoerd omdat de kind-begeleiderratio te hoog ligt. De sector geeft zelf al langer aan dat er te weinig kindbegeleiders zijn volgens het aantal kinderen. De studie bevestigt wat experts al langer aangeven: Vlaanderen kent zowel in de gezins- als in de groepsopvang een van de hoogste kind-begeleiderratio's. De vraag rijst wat minister Hilde Crevits op korte termijn zal doen met deze informatie en wat ze zal voorleggen aan de Vlaamse Regering om de kind-begeleiderratio naar beneden te halen.

Volgens de studie zijn er in de praktijk zes kinderen per begeleider in de groepsopvang. De onderzoekers baseren zich op onder meer inspectierapporten. Lise Vandecasteele wijst erop dat de sector dat cijfer betwist. Organisatoren geven aan meer dan negen kinderen onder hun hoede te hebben. Tijdens ochtend- en avondshiften staan kindbegeleiders er vaak alleen voor. Met welke bewijskracht schuiven de onderzoekers dit cijfer naar voren? Waaruit blijkt dat de meeste kindbegeleiders in de praktijk zes kinderen onder hun hoede hebben? Wordt de poets- en kookploeg meegerekend, want kindbegeleiders geven aan dat de metingen van Zorginspectie niet steeds correct worden uitgevoerd?

Er wordt gevraagd naar flexibiliteit op opvangniveau. Welke personen worden daartoe bij de opvang gerekend, want een administratieve medewerker begeleidt geen kinderen?

De verwijzing naar het ESF-project verbaast en wekt zorgen omdat het om gemeenschapsdienst gaat. Men wil wie twee jaar werkloos is in de arbeidsmarkt inschakelen. Nederland heeft negatieve ervaring met dergelijke aanpak. Mensen worden er ingezet en meegeteld als voltijdse kracht. Het leidt tot slechtere loons- en arbeidsvoorwaarden in de sector.

Er wordt ook vaak gepleit om flexi-jobs mogelijk te maken in de kinderopvang. Valt dat te rijmen met het pleidooi voor betere loon- en arbeidsvoorwaarden?

2. Vragen van Celia Groothedde

Celia Groothedde zegt dat in november 2022 tijdens een presentatie voor de kinderopvangsector is gezegd dat de benchmarkstudie en het onderzoek naar de financiële leefbaarheid opgeleverd zouden zijn tegen april 2023. Er is eerder reeds opgemerkt dat een en ander lang duurt gezien het dringende karakter van de crisis in de kinderopvang. Het uitblijven van beide studies is tijdens de vorige gedachtewisseling over de opvolging van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie van 25 april 2023 geruisloos gepasseerd. Het lid vraagt dat te verklaren, en merkt op dat deze opmerking voor meerdere vooropgestelde termijnen geldt.

De spreekster ging er daarnaast vanuit dat ze op voorhand over de studie zou kunnen beschikken. De presentatie bevat veel informatie waardoor het moeilijk is om er onmiddellijk vragen over te stellen. Het is moeilijk om op deze wijze parlementaire controle uit te oefenen. Deze laatste opmerking geldt voor Celia Groothedde ook in meer algemene zin.

Over de financiële leefbaarheid zijn geen specificaties gegeven. Gaat het om de actuele financiële leefbaarheid? De subsidie ligt in Vlaanderen immers lager dan in andere landen en regio's. Wat wordt er vooropgesteld wanneer wordt opgemerkt dat de sector financieel leefbaar moet blijven? Zal de Vlaamse overheid zoals de omringende landen meer investeren? Is er een benchmark uitgevoerd van dat aspect? Wie meer veilige en goede plaatsen beoogt, zal moeten investeren.

De landenselectie is opmerkelijk. Sedert de kind-begeleiderratio in Frankrijk is verhoogd van vijf naar zes zijn er overal stakingen en protestacties uitgebroken vanwege een verhoging van het aantal incidenten en overlijdens in de kinderopvang. Op welke wijze is dat in rekening gebracht?

De geselecteerde landen worden onterecht als gelijkwaardig voorgesteld. In Ierland worden kinderen van twee tot zes jaar meegeteld. Moet er geen benchmark gemaakt worden van het kleuteronderwijs in Vlaanderen waar jonge kleuters in veel te grote groepen zitten? Is het kleuteronderwijs een reden om peuters in grotere groepen te plaatsen? Of is het feit dat kleuters worden meegeteld een reden om de algemene groeps grootte van nul tot zes jaar drastisch te verlagen?

Er worden landen meegeteld waar het gebruik van kinderopvang veel lager ligt. Het Eurydiceonderzoek toont aan dat er ook negen kinderen per begeleider zijn in Bulgarije maar daar is er meer ouderschapsverlof waardoor ouders er langer thuis kunnen blijven. Is het de bedoeling dat minder ouders zullen gebruikmaken van kinderopvang? Op welke basis zijn de landen geselecteerd? Op welke basis worden de onderlinge verschillen ingebracht?

Er is gebruikgemaakt van enkele opmerkelijke studies. De studie uit 2011 dateert van voor de verhoging van de kind-begeleiderratio in de Vlaamse Gemeenschap.

De studie uit 2016 stamt uit een periode dat de verhoging van de kind-begeleider-ratio nog in volle uitvoering was. Bij de studie van Zorginspectie zijn vraagtekens geplaatst. Een belangengroep heeft er in het Vlaams Parlement op gewezen dat er gesjoemeld wordt door de loonlijst als basis te gebruiken en omdat er bij inspecties plots meer mensen voor de groep staan (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1017/1). Daarnaast dateren de cijfers van tijdens of vlak na de coronapandemie.

Celia Groothedde wil vernemen wat wordt bedoeld met rekening houden met kwetsbare groepen. Bepaalde kinderopvanginitiatieven zijn in rijke wijken gevestigd waar ze ook kinderen met een migratieachtergrond opvangen, zij het dat het om kinderen van welstellende expats gaat.

De studie bevat geen voorstel. Iedereen wacht op wat als de redelijke kind-begeleider-ratio beschouwd kan worden. Wat schuiven de onderzoekers naar voren als maximale groepsgrootte? Hoeveel dient de overheid te investeren om een verlaging mogelijk te maken? Wat is de aangewezen kind-begeleider-ratio om tot een veilige en kwaliteitsvolle kinderopvang te komen? In de studie worden geen vragen gesteld bij de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang in de bestudeerde landen.

In Noorwegen zijn ongekwalificeerde medewerkers welkom. Betekent ongekwalificeerd dat de medewerker geen bachelordiploma heeft? In Vlaanderen is de standaard een zevende jaar Kinderopvang.

Waarom is de situatie in Denemarken niet bestudeerd? De gezinsopvang werkt er al lang op basis van een volwaardig statuut. In Vlaanderen werkt de gezinsopvang met een sui-generisstatuut waardoor slechts in beperkte mate sociale rechten worden opgebouwd. Het leidt er bovendien toe dat wordt gestreefd naar het maximum aantal kinderen per begeleider om het financieel leefbaar te maken.

Celia Groothedde verklaart het kritische karakter van haar vragen door het lange wachten op de resultaten van de studie. Op die manier is immers wrevel ontstaan.

3. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls moet zich beperken tot en baseren op de presentatie omdat hij nog niet over het onderzoeksrapport kan beschikken. De onderzoekscommissie vraagt in haar aanbeveling om ook de financiële leefbaarheid te verzekeren voor de verschillende opvangtypes, naast de subsidietrappen en de betaalbaarheid voor de ouders. Er is geen onderzoek gevoerd naar wat de ouders betalen. Het is algemeen bekend dat ouders in Nederland 2500 euro per maand betalen en bovendien lang moeten wachten op een kinderopvangplaats. Het zijn met andere woorden de ouders die er de lage kind-begeleider-ratio betalen. Hij gaat ervan uit dat dit onderdeel – dat ook werd aanbevolen door de onderzoekscommissie – vermeld wordt in het uitgebreide rapport.

Er zijn landen met een splitsysteem, een geïntegreerd systeem en een tussenvorm. Er is voorts het opleidingsniveau van de kindbegeleiders. De spreker mist informatie over hun verloning in een internationale context. In een aantal landen moeten kindbegeleiders voltijds werken om rond te komen. In enkele van de onderzochte landen is het loon voor een vergelijkbaar opleidingsniveau lager dan in Vlaanderen. Aangezien de onderzoekscommissie heeft aanbevolen om rekening te houden met de financiële leefbaarheid zal dat aspect allicht geduid worden in het uitgebreide eindrapport.

In landen met een lagere wettelijke kind-begeleider-ratio blijkt de norm vaak slechts een streefdoel te zijn. Het streefdoel blijkt vaak onhaalbaar bij gebrek aan medewerkers. In de praktijk worden dan meer kinderen opgevangen dan wettelijk toegestaan, en volstaat het dat te melden aan de overheid.

De leerplichtleeftijd is in Vlaanderen vijf jaar. In de feiten gaat 94 percent van de kinderen vanaf 2,5 jaar naar de kleuterschool. In Nederland begint het kleuteronderwijs later wat tot potentieel hogere aantallen leidt in de kinderopvang. Hoe verhoudt een en ander zich tot elkaar?

Is de in Vlaanderen gehanteerde aanwezigheidsnorm strenger dan de indienstnorm? Betekent die norm dat Zorginspectie het aantal kinderen telt naast het aantal medewerkers dat met kinderen bezig is? Betekent de indienstnorm dat het volstaat voldoende medewerkers op de loonlijst te hebben zonder dat ze aanwezig hoeven te zijn tijdens een inspectie?

Sommige kindbegeleiders prefereren verticale leefgroepen en andere horizontale. Verticale leefgroepen maken het mogelijk op de oudste kinderen te focussen wanneer de jongste slapen. Terwijl de jongste aandacht nodig hebben, kunnen de oudste zichzelf al wat bezighouden. Op welke wijze wordt dat in een horizontale leefgroep aangepakt? Houden de medewerkers zich met andere kinderen bezig terwijl de allerjongste kinderen slapen? Wordt er met gebroken diensten gewerkt wat gevolgen heeft voor het loon van de kindbegeleiders?

Een van de verschillen tussen de onderzochte landen dat niet wordt vermeld is het verschil tussen het bruto- en het nettoloon. Wie werkt, verliest vaak uitkeringen en sociale toelages. Wie niet werkt, kan op de eigen kinderen passen en bespaart aldus op uitgaven. Deze discussie wordt immers onder kindbegeleiders gevoerd omdat het verschil tussen werken en niet werken klein is in de sector. Deze macro-economische factor verdient het te worden bekeken.

De N-VA vraagt reeds lang naar een gelijk speelveld voor groeps- en gezinsopvang, en voor elke organisatievorm. In de studie wordt een onderscheid gemaakt tussen groeps- en gezinsopvang. Waarom wordt bijvoorbeeld de aanbeveling om met leeftijdsdifferentiatie te werken op basis van een maximumaantal baby's anders geformuleerd voor de groepsopvang?

4. Vragen van Freya Saeys

Freya Saeys leert dat er aanzienlijke verschillen zijn tussen de onderzochte landen op het vlak van beleid, financiering en organisatie. De studie maakt geen evaluatie en onderzoekt evenmin de impact maar biedt een overzicht ter inspiratie. De wijze van financieren verschilt in elk van de onderzochte landen. De middelen komen van de lokale of nationale overheid. De ouderbijdrage verschilt in elk land. Die vaststelling maakt het niet evident om de kind-begeleiderratio's te vergelijken.

Finland heeft een lagere kind-begeleiderratio maar kampt voor het overige met vergelijkbare problemen als Vlaanderen. Een lagere kind-begeleiderratio of betere loon- en arbeidsvoorwaarden zullen niet alles oplossen.

Hoe kan leeftijdsdifferentiatie – voornamelijk in verticale groepen – gecontroleerd worden?

De vastegezichtsregel is interessant omdat het voor kinderen belangrijk is een vertrouwenspersoon te hebben met wie ze een goede band kunnen ontwikkelen. Personeelsverloop is daarom niet bevorderlijk. Is de vastegezichtsregel in Nederland ingevoerd vanwege veelvuldige personeelsswissels? Of beoogt men er louter meer veiligheid mee?

Er wordt vaak gediscussieerd over de kind-begeleiderratio in de praktijk en op de werkvloer. Hoe is de situatie exact? Bij de vermelde cijfers rijst immers de vraag hoeveel kindbegeleiders er nodig zijn om de kind-begeleiderratio te verlagen. Is daar onderzoek naar gevoerd?

5. Vragen van Hannes Anaf

Hannes Anaf is teleurgesteld. Er was de onderzoekscommissie. Er is actie gevoerd door de sector die al langer aangeeft dat negen kinderen per kindbegeleider te veel is. Een aantal commissieleden probeert dat te nuanceren door te wijzen op lagere cijfers op de werkvloer. Wie met mensen op de werkvloer praat, zal merken dat ze het beu zijn. Het aantal stoppers illustreert dat. Terwijl de Vlaamse Regering inzet op uitbreiding van het aantal plaatsen waren er in 2022 2440 plaatsen minder dan in 2021. Er zijn veel stoppers vanwege de hoge kind-begeleiderratio en dito werkdruk.

Het heeft moeite gekost maar uiteindelijk is in de aanbevelingen van de onderzoekscommissie opgenomen dat de kind-begeleiderratio lager moet. Dat zou gebeuren op basis van een benchmarkonderzoek en met leeftijdsdifferentiatie. Het heeft een jaar studeren gekost terwijl in de aanbevelingen staat dat de kind-begeleiderratio te hoog is en naar beneden moet. Er werd tijdens de Septemberverklaring van 2022 gezegd dat de benchmarkstudie zou aangeven wat de ideale kind-begeleiderratio is. Dat is nogmaals herhaald bij de begrotingscontrole 2023.

Hannes Anaf had gehoopt dat uit de benchmarkstudie zou blijken wat de ideale kind-begeleiderratio is en wat het streefdoel op termijn zou zijn. Hij had een plan van de Vlaamse Regering verwacht dat op basis van deze studie aangeeft welke stappen in september 2023 gezet zullen worden om op termijn te evolueren naar een lagere kind-begeleiderratio. Hij wil van minister Hilde Crevits vernemen welk plan ze op tafel zal leggen en waar ze op termijn naartoe wil. Als dat er niet komt, is er een jaar verloren terwijl de nood in de sector hoog is.

De spreker is bezorgd over de wijze waarop de sector zal reageren op het uitblijven van een concreet plan. Te meer omdat veel voorzieningen die recht hebben op extra subsidies op vrijdag 30 juni 2023 te horen kregen dat ze niets zouden krijgen. Veel organisatoren hadden daar hun laatste hoop op gevestigd. Op basis van dat alles vreest hij voor nog meer stoppers in 2023. Komt er nog voor 15 juli 2023 een concreet plan of is het wachten tot de volgende Septemberverklaring in de hoop dat cd&v haar coalitiepartners kan overtuigen?

6. Vragen van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers is tevreden dat de onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang heeft aanbevolen om een wetenschappelijk onderbouwde benchmarkstudie uit te voeren. De bevindingen en vaststellingen tonen immers aan dat er meer differentiatie is dan aanvankelijk gedacht in onder meer de maximale kind-begeleiderratio, groepsgrootte, leeftijdsdifferentiatie of duur van de opvang. Deze benchmarkstudie heeft tijd gevergd onder meer omdat er veel informatie moest worden ingewonnen.

De onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang heeft aanbevolen om de kind-begeleiderratio te verlagen, maar tegelijk ook gevraagd dat te doen op basis van een benchmark van de buurlanden en van wetenschappelijk onderzoek met leeftijdsdifferentiatie. In de aanbeveling wordt ook gevraagd om een tijdspad uit te tekenen. De financiële leefbaarheid voor de verschillende opvangtypes en subsidietrappen moet worden verzekerd, net zoals de betaalbaarheid voor de ouders.

Om een stappenplan op te stellen moet de benchmark er eerst zijn. De benchmarkstudie is nog niet beschikbaar maar toch rijst de vraag hoe het traject naar een verlaging uitgetekend zal worden. Er zijn duidelijke randvoorwaarden opgelegd door de onderzoekscommissie. Op basis van de toelichting kan worden afgeleid dat er meer keuzes gemaakt zullen moeten worden dan enkel het tijdsperspectief waarin de kind-begeleiderratio met één of twee verlaagd zal worden. Er kan bijvoorbeeld

ook gekozen worden voor meer leeftijdsdifferentiatie of een andere groepsgrootte. In een aantal landen is de kind-begeleiderratio afhankelijk van de opvangduur. Op welke wijze en tegen wanneer wordt een traject uitgetekend op basis van de benchmark en rekening houdend met het kader opgelegd door de onderzoekscommissie?

Katrien Schryvers pleit ervoor om zo snel mogelijk stappen te zetten. Daarnaast moet er oog zijn voor de financiële leefbaarheid en een gelijk speelveld. Er moet worden gewaakt over de prijs die ouders betalen en het aantal plaatsen. Ten slotte benadrukt ze het belang van een eenvoudig kader. In een aantal landen is het systeem danig ingewikkeld dat de vraag rijst hoe het gemonitord kan worden. Ze vraagt de onderzoekers hierop te reageren.

Wat zijn de gevolgen van verlofstelsels op de aanwezigheid van de allerkleinste kinderen in de kinderopvang? Er zijn vergelijkingen gemaakt op basis van de wettelijke maximumnorm. Wordt er in de onderzochte landen en regio's ook met een streefnorm gewerkt? Vlaanderen heeft naast wettelijke bepalingen ook een streefnorm. Wat is de impact van een streefnorm? In welke mate wordt daar rekening mee gehouden?

7. Vragen van Ilse Malfroot

Ilse Malfroot heeft zich niet kunnen voorbereiden omdat ze vooraf niet over de presentatie of studie kon beschikken. Ze baseert haar opmerkingen op wat ze eerder reeds heeft gezegd.

Iedereen is ervan overtuigd dat de werkdruk in de kinderopvang te hoog ligt. Gezien de verschillende opvangtypes zijn er ook verschillende kind-begeleiderratio's. De kind-begeleiderratio in een voorziening op trap 2A ligt lager dan in een voorziening op trap 0 of 1. Die laatste twee voorzieningen moeten meer kinderen opvangen omdat ze minder verdienen. Houdt het onderzoek rekening met de effectieve kind-begeleiderratio opgesplitst per trap en per opvangtype?

Voorts rijst de vraag wat de prioriteit is. Ilse Malfroot verwijst naar een getuigenis van een voorziening op trap 1. De organisator stelt voor om de kind-begeleiderratio te verlagen maar voegt daaraan toe dat de snelheid waarmee dat gerealiseerd zal worden de sector onder druk kan zetten. De opvang is minimum elf uur per dag open gedurende 220 dagen per jaar. Er wordt van de opvang verwacht te werken op basis van de noden van de ouders. Voor halfnegen mogen er maximum acht kinderen aanwezig zijn als de eerste medewerker om halfnegen begint. Als een kind iets vroeger wordt afgezet, dan is er volgens het agentschap Opgroeien sprake van een problematische situatie omdat de kind-begeleiderratio niet gerespecteerd wordt. Als een ouder 's avonds vertraging oploopt, dan zijn de medewerkers verplicht overuren te presteren om de kind-begeleiderratio te garanderen. Ouders aan de deur laten wachten is geen optie wat de druk op de kindbegeleiders verhoogt. De strenge aanpak is niet aangepast aan de dynamische situatie van de kinderopvang. De werkdruk in de kinderopvang is geen constante. Een goed beleid houdt daar rekening mee. De sector stelt daarom voor te werken met een dynamische kind-begeleiderratio die daalt tijdens de kernuren van halfnegen tot halfeen en van twee tot halfdrie. Op deze manier ontstaat er ruimte om kwalitatieve kinderopvang te bieden. Het komt het evenwicht tussen werk en privéleven van de begeleiders ten goede. Deze aanpak is vergelijkbaar met de manier waarop scholen werken met voor- en naschoolse opvang.

Ilse Malfroot heeft uit de toelichting vernomen dat in Nederland wordt gewerkt met een flexibele kind-begeleiderratio. Hoe staat minister Hilde Crevits daartegenover? Het lid is van oordeel dat eerst de ongelijke financiering en de personeelsproblemen aangepakt moeten worden. Zonder bijkomende kindbegeleiders zal de kind-begeleiderratio niet dalen. Een flexibele kind-begeleiderratio zou voor verlichting zorgen bij het afzetten en oppikken van de kinderen in de kinderopvang.

IV. Antwoord van minister Hilde Crevits

Minister *Hilde Crevits* is van oordeel dat de lijvige benchmark noodzakelijk is. Er is lang nagedacht over de onderzoeksvragen. Er is van haar kant geen inmenging geweest in zaken als de landenselectie.

De benchmark beantwoordt aan de vraag van de onderzoekscommissie. De getrapte verlaging van de kind-begeleiderratio is deze regeerperiode elementair. Ze zal daartoe een plan voorleggen aan de Vlaamse Regering. Ze had graag van de budgetcontrole 2023 gebruikgemaakt om alle trap 2-plaatsen te honoreren. Aan gezien een budgetcontrole een technische controle is, wordt de opmaak van de begroting voor 2024 het eerstvolgende moment waarop dat kan.

Het gelijk speelveld is ook een prioriteit voor minister Hilde Crevits. 80 percent van de voorzieningen die van trap 1 op trap 2 willen overstappen, doen dat om hun kind-begeleiderratio te kunnen verlagen. De geleidelijke verlaging van de kind-begeleiderratio moet in cadans zijn met de beschikbaarheid van personeel.

Wie zegt dat er nog niets is gebeurd, gaat voorbij aan de gelegenheid die is geboden aan voorzieningen op trap 0 om te evolueren naar trap 1. Daarnaast is er de mogelijkheid om van trap 1 naar trap 2 over te stappen. Het werknemersstatuut is verankerd. Er is een oproep gelanceerd waarvoor minister Hilde Crevits nog extra middelen wil.

De benchmark is geen vod papier maar een omvangrijk document. Er is altijd gezegd dat de benchmark tegen 30 juni 2023 opgeleverd moet zijn. Ook de minister heeft op het belang van die datum gewezen. Tussentijds rapporteren was niet mogelijk vanwege de onderlinge verwevenheid van een en ander. Het is een goede zaak dat er kritische vragen worden gesteld. De informatie is nodig om tot een afgewogen beslissing te kunnen komen. Tegelijk loopt de Toekomstgroep sedert een jaar een traject. De Toekomstgroep streeft naar een geleidelijke evolutie naar een kind-begeleiderratio van een op vijf, maar stipt aan dat bepaalde zaken nog uitgeklaard moeten worden om duidelijkheid te krijgen over de consequenties van een lagere kind-begeleiderratio.

De verschillende puzzelstukken worden langzaam maar zeker gelegd. Minister Hilde Crevits heeft zelf aangedrongen op deze toelichting om zo snel mogelijk over de resultaten van het onderzoek te kunnen beschikken. Het volledige rapport wordt nog in de eerste helft van juli 2023 ter beschikking gesteld.

Er is opgemerkt dat de kind-begeleiderratio is verhoogd in 2014. In 2014 zijn verschillende systemen eengemaakt. Op dat moment was de kind-begeleiderratio van de zelfstandige kinderdagverblijven tien kinderen ouder dan achttien maanden op één begeleider. Onthaalouders mochten gemiddeld vier en acht kinderen gelijktijdig opvangen. Kinderdagverblijven werkten met een personeelsnorm van één op 6,5. Zelfstandige onthaalouders kenden een norm van één op zeven. In 2014 is de maximumnorm van één op negen vastgelegd met een streefdoel van één op zeven voor de groepsopvang en één op vier voor onthaalouders.

Er zijn interessante opmerkingen gemaakt over de vraag of iemand beter af is door niet te werken. Minister Hilde Crevits is het daar niet mee eens. Enkel indien er geen inkomensgerelateerde opvang was, zou dat interessant zijn. De minister is voorstander van meer IKT-plaatsen. Kwaliteitsvolle kinderopvang is belangrijker voor de werkgelegenheid dan eender welke andere maatregel.

Minister Hilde Crevits besluit dat ze een voorstel zal voorleggen aan de Vlaamse Regering, dat onder andere gebaseerd is op het benchmarkonderzoek. Alle nog op te leveren informatie zal met de commissieleden gedeeld worden. Deze aanbeveling van de onderzoekscommissie zal worden uitgevoerd op de wijze die werd gevraagd.

V. Antwoorden van de onderzoekers

Tine Van Regenmortel zegt de opdracht te hebben gekregen en aanvaard in december 2022. Zes maanden aan 80 percent is een beperkte periode maar het belang en de beleidsurgentie van dit thema hebben haar over de streep getrokken. Er is gewerkt met een goede stuurgroep met experts die zich bereid verklaarden mee te werken. Het werk is vertaald naar het Engels. Er is hard gewerkt om een en ander te kunnen presenteren tijdens deze gedachtewisseling. Het is mogelijk dat er andere verwachtingen leven maar de spreekster is ervan overtuigd de opdracht te hebben vervuld. Dat is ook zo aangegeven door de stuurgroep.

Tine Van Regenmortel laat zich niet verleiden tot uitspraken die ze niet kan doen. Deze benchmarkstudie zorgt voor objectieve gegevens over andere landen. Er is niet geanalyseerd welk systeem het beste werkt. Er worden wel enkele wetenschappelijk te verantwoorden aanbevelingen geformuleerd. De impactstudie, die de gevolgen van bepaalde wijzigingen op de aangehaalde aspecten nagaat, is zo goed als klaar.

Naast de wettelijke is er een feitelijke kind-begeleiderratio. Over de feitelijke is getwijfeld omdat die niet altijd wetenschappelijk is onderbouwd. De onderzoeken waarnaar wordt verwezen zijn mogelijk verouderd maar wel op een degelijke manier uitgevoerd. Zorginspectie verzekert dat grote inspanningen zijn geleverd om zicht te krijgen op de feitelijke kind-begeleiderratio. Ook de lopende impactstudie zal de feitelijke situatie op een meer wetenschappelijke wijze vaststellen.

Op basis van de benchmarkstudie is het niet mogelijk om een concreet voorstel te formuleren voor de gewenste kind-begeleiderratio. Het is wel duidelijk dat de kind-begeleiderratio en de maximale groepsgrootte zowel in de gezins- als in de groepsovang de hoogste zijn in Vlaanderen. De kind-begeleiderratio hangt immers met veel andere factoren samen. In bepaalde landen kunnen ouders bijvoorbeeld tot een jaar vrijwel volledig betaald thuisblijven. Het is belangrijk om dat vanuit een brede context te bekijken.

De landen of regio's zijn weloverwogen geselecteerd. Denemarken is overwogen maar heeft geen wetgeving op nationaal niveau waardoor er veel differentiatie is. In Italië loopt een hervorming waardoor het niet aangewezen was om een bevraging voor te leggen. Het land kent evenmin regelgeving op centraal niveau. De landen zijn geselecteerd op basis van een aantal criteria, zoals de beschikbaarheid van regelgeving op nationaal niveau. Tien landen was bovendien veel, gezien de beschikbare tijd.

Eveline Teppers zegt dat het rapport meer informatie zal bevatten dan de toelichting. In het rapport wordt duiding gegeven over onder meer ouderverloven, ouderbijdrage, financiering en subsidiëring. De context van de verschillende landen wordt geschetst in landfiches.

Concrete vragen over de kind-begeleiderratio in de praktijk kunnen niet beantwoord worden omdat er is gefocust op de wettelijke kind-begeleiderratio. De gegevens die toch beschikbaar waren over de feitelijke situatie zijn gebruikt. Het gaat soms om verouderde cijfers omdat recentere niet voorhanden waren. De impactstudie zal meer informatie bevatten over de situatie in de praktijk. Er is geen informatie gevonden over de kind-begeleiderratio per subsidietrap.

De ouderbijdrage verschilt tussen de onderzochte landen. Het rapport duidt ook de verhouding tussen groeps- en gezinsopvang, en bevat informatie over de organisatie in de praktijk. Hoe wordt de kind-begeleiderratio gemonitord?

Er is bij gebrek aan tijd niet voor elk land onderzocht hoe het vereiste aantal kind-begeleiders wordt berekend. Nederland heeft werk gemaakt van een rekentool voor de opvanglocaties. De wijze waarop Ierland de duur van de opvang verrekent wordt uitgelegd.

Tine Van Regenmortel zegt dat het benchmarkonderzoek niet heeft bestudeerd of het ESF-project bepaalde arbeidsomstandigheden ondergraaft. Het wordt aangehaald als voorbeeld om op creatieve wijze voldoende gekwalificeerd personeel aan te trekken.

Er worden enkele aanbevelingen geformuleerd over toezicht en controle. Er wordt gepleit voor een decretale basis. Er dient voldoende frequent opgetreden te worden. Naast controle achteraf zijn preventieve maatregelen nodig om incidenten te vermijden. Al van de eerste signalen moet er kort op de bal gespeeld worden. De continue monitoring van de feitelijke situatie blijft een probleem. Het zou een attitude moeten zijn bij de organisatoren om de werkdruk onder controle te houden en voor voldoende begeleiding van de kinderen te zorgen.

VI. Replieken

Hannes Anaf zegt dat het de bedoeling was een benchmark te maken met de omringende landen om na te gaan hoe een en ander daar georganiseerd is. Op basis van de situatie in andere landen zou vervolgens worden aangegeven waarnaar Vlaanderen moet streven. Was dat geen onderdeel van de opdracht? Waarom was dat geen onderdeel van de opdracht? Wie zal dat aspect bestuderen? Dat alles verstrekt bij de spreker de indruk dat een en ander lang duurt en niet duidelijk maakt waarnaar Vlaanderen moet streven.

Iedereen is vragende partij om maatregelen te nemen. Er is reeds van in het begin duidelijk gezegd dat het benchmarkonderzoek niet hoeft te worden afgewacht om de eerste stappen te zetten want het is algemeen bekend dat Vlaanderen de hoogste kind-begeleiderratio van Europa hanteert. Hannes Anaf hoopt dat er in de volgende Septemberverklaring wel concrete stappen worden aangekondigd.

Ilse Malfroot betreurt dat de kans is gemist om na te gaan hoe de situatie in de praktijk is en hoe de kind-begeleiderratio is op de verschillende subsidietrappen. Pas als er duidelijkheid is over de feitelijke situatie, kan een vergelijking gemaakt worden met de buurlanden. Omdat er enkel naar de theorie is gekeken, is dit onderzoek een gemiste kans. Het commissielid heeft daardoor twijfels over de bruikbaarheid van dit rapport. Ze stelt voor om de studie uit te breiden met een onderzoek naar de praktijk op basis van de informatie van het agentschap Opgroeien en Zorginspectie.

Lise Vandecasteele is van oordeel dat deze waardevolle studie gebruikt wordt om belangrijke beslissingen niet uit te voeren. De studie was niet nodig om te weten dat de kind-begeleiderratio lager moet. Waarom is de opdracht pas verleend in december 2022? Minister Hilde Crevits zal haar beloftes moeten inlossen want de sector staat in brand. De crisis houdt al even aan maar de Vlaamse Regering lijkt er niet wakker van te liggen. De situatie gaat niet vooruit. In september 2022 keek iedereen uit naar de Septemberverklaring en de begroting voor 2023. Er is toen 100 miljoen euro vrijgemaakt maar die middelen zijn voornamelijk gebruikt om eerdere besparingen terug te draaien. Het gelijktrekken van de subsidietrappen is eerder al beloofd maar uitgesteld. Een jaar later blijkt de sector dat niet te voelen. Medewerkers verlaten de sector. Ouders zitten zonder kwaliteitsvolle kinderopvang. Als niet wordt geïnvesteerd, zullen vooral moeders thuis moeten blijven om voor de kinderen te zorgen. Bij gebrek aan kinderopvang hebben kinderen niet langer recht op een goede opvoeding van jongs af aan.

Koen Daniëls kijkt uit naar het volledige rapport. Er volgt nog een impactstudie maar de vraag rijst met welk scenario rekening is gehouden om de impact te berekenen. Er is het inkomen of de financiële leefbaarheid van de kinderopvanginitiatieven. Wat is bijvoorbeeld de impact van een lagere kind-begeleiderratio op de financiële leefbaarheid van de gezinsopvang? Groepsopvang verticaal of horizontaal organiseren zal gevolgen hebben voor de feitelijke kind-begeleiderratio.

Het gaat in essentie om de feitelijke en niet om de theoretische situatie. De benchmarkstudie kijkt naar de theorie maar de spreker wil de realiteit onder ogen zien. In veel landen lijkt de situatie rooskleurig maar blijken er in de praktijk dubbel zo veel kinderen aanwezig te zijn als in Vlaanderen.

Wat zal de impact zijn van een lagere kind-begeleiderratio? Hoeveel plaatsen vallen er weg? Hoeveel moet er worden geïnvesteerd om ervoor te zorgen dat het initiatief open kan blijven en betaalbaar blijft voor de ouders? De impactstudie moet verschillende scenario's bestuderen. Een verlaging van de kind-begeleiderratio zorgt voor een verlaging van het inkomen. Kinderopvanginitiatieven stoppen omdat ze geen personeel vinden. Ze moeten ouders afbellen. Er is het sui-generisstatuut. De indruk ontstaat dat Zorginspectie doortastend optreedt bij in hun ogen minder belangrijke vaststellingen.

Minister *Hilde Crevits* zegt dat in september 2022 115 miljoen euro recurrent is vrijgemaakt. De opmerking dat niemand dat merkt wordt tegengesproken door initiatieven die van trap 0 op trap 1 zijn overgestapt, of van initiatieven die de kans krijgen om naar trap 2 te evolueren. Als het van haar afhangt, worden alle aanvragen om naar trap 2 te evolueren zo snel mogelijk gehonoreerd.

De minister verwijst naar het verslag van de vorige gedachtewisseling over de uitvoering van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang. Ze zegde toen "voorstander te zijn van een verlaging van de ratio. De onderzoekscommissie heeft een benchmarkstudie aanbevolen en het onderzoek is lopende. Tegen september 2023 zou het plan klaar moeten zijn. Er is een tweede onderzoek besteld over de impact van het verlagen van de ratio op de Vlaamse kinderopvang. Het gaat concreet over wat een verlaging betekent voor de concrete organisatie van de kinderopvang. Als men de ratio verlaagt, zijn er extra mensen nodig." Ze benadrukt de opgelegde timing en het schema te volgen. De impactstudie gaat over de kind-begeleiderratio in de praktijk, de financiering, het verschil tussen groeps- en gezinsopvang, en de verschillende trappen. Er wordt onderzocht welke maatregelen nodig zijn om de kind-begeleiderratio in de praktijk te kunnen verlagen. De onderzoekers hebben uitgelegd welke inspanningen nodig zijn. Minister Hilde Crevits overlegt ondertussen nog met de Toekomstgroep en met de VVSG die de zaken lokaal organiseert.

VII. Toelichting door Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

1. Investeren in kwaliteit en uitbreidingsbeleid

Minister *Hilde Crevits* zegt dat in 2023 maatregelen zijn genomen om de financiële weerbaarheid en kwaliteit aanzienlijk te verhogen en zo maximaal in te zetten op het behoud van plaatsen. Door een gelijk speelveld te creëren wordt tegelijk ingezet op betere loon- en arbeidsvoorwaarden voor de medewerkers. Er wordt ook geïnvesteerd in extra plaatsen met inkomenstarief. Het gaat daarbij zowel om nieuwe plaatsen als om omschakelingen. Dat is van belang voor de toegankelijkheid van de kinderopvang. Het VIONA-onderzoek toont aan dat toegankelijke kinderopvang meer ouders de kans geeft om te werken of meer uren te presteren.

Op 1 januari 2023 is de subsidie verhoogd voor meer dan 44.000 plaatsen, wat neerkomt op bijna de helft van de 93.892 beschikbare plaatsen. De subsidie is verhoogd dankzij twee maatregelen. Sedert 1 januari 2023 is de basissubsidie van trap 1 verhoogd met 50 percent waardoor de financiële leefbaarheid is toegenomen van de plaatsen die enkel met de basissubsidie werken. Dat is gebeurd op vraag van heel wat initiatieven die in 2022 lieten weten dat het water hen aan de lippen stond. Voorts is sedert 1 januari 2023 de inkomensgerelateerde subsidie voor trap 2B omgezet naar een subsidie op trap 2A. Sedertdien is er enkel nog sprake van trap 2. Voor die plaatsen verhoogt de subsidie met ongeveer 2000 euro per plaats per jaar. Die verhoging is evenwel gekoppeld aan betere loon- en arbeidsvoorwaarden. Het budget voor beide maatregelen bedroeg 48 miljoen euro en is volledig ingezet.

Op basis van de begroting voor 2023 zijn twee oproepen gelanceerd om plaatsen om te schakelen naar een hogere subsidie. Als gevolg van de oproep tot omschakeling van bestaande plaatsen zonder subsidie op trap 0 naar de basissubsidie op trap 1 kregen 3705 plaatsen de basissubsidie toegekend. Het budget daarvoor bedroeg 5 miljoen euro. Er was aanvankelijk 9,6 miljoen euro vrijgemaakt maar er waren minder aanvragen. Het restbudget is gebruikt voor de toekenning van extra plaatsen voor omschakeling van trap 1 naar trap 2.

De oproep voor omschakeling van plaatsen met de basissubsidie op trap 1 naar de inkomensgerelateerde subsidie op trap 2 voor Vlaanderen zonder Antwerpen, Brussel en Gent liep tot 31 maart 2023. Er zijn 541 aanvragen ingediend voor in totaal 8738 plaatsen. Er is een verschil met het cijfer vermeld tijdens de vorige gedachte-wisseling van 25 april 2023 – 535 aanvragen voor 8791 plaatsen – omdat een aantal organisatoren hun aanvraag nog gewijzigd hebben of omdat enkele aanvragen laattijdig zijn ingediend. Ze zijn uiteindelijk onontvankelijk verklaard maar wel meegeteld in de totalen.

Op 29 juni 2023 heeft het agentschap Opgroeien een beslissing genomen over de oproep: 2472 plaatsen kunnen overstappen van trap 1 naar trap 2. Dat ligt hoger dan het in de begroting voor 2023 beoogde aantal van 2100 plaatsen. De extra plaatsen zijn haalbaar dankzij het restbudget doordat de oproep tot omschakeling van trap 0 naar trap 1 minder aanvragen opleverde dan begroot. Het totale budget voor de 2472 plaatsen bedraagt 26,4 miljoen euro.

De oproep voor Antwerpen, Brussel en Gent is later gelanceerd omdat op basis van convenanten eerst afspraken gemaakt moesten worden met deze steden. Voor deze oproep is een budget vrijgemaakt van bijna 10 miljoen euro, wat overeenkomt met negenhonderd plaatsen. Door de inzet van een restbudget uit de convenanten kunnen in Antwerpen 115 plaatsen extra gerealiseerd worden voor een budget van 1,27 miljoen euro. De omschakeling van trap 0 naar trap 1 komt overeen met 998.836,04 euro en het restbudget voor vrije toegang met 274.382,66 euro.

Het beslissingskader, met uitleg over de voorrangsregels, is beschikbaar op de website van Kind en Gezin. Een aantal voorzieningen die werken met een IKT-mix hebben communicatie en oproep mogelijk niet goed begrepen en kregen daardoor geen plaatsen toegekend. Het gaat om maximaal 28 aanvragen. Het agentschap Opgroeien zal contact opnemen met deze initiatieven en vragen of ze de trap 2-subsidie voor 75 percent van hun plaatsen wensen. Als ze dat effectief wensen, zal dat gehonoreerd worden.

De uitsluitingscriteria zijn bekend. Minister Hilde Crevits neemt zich voor bij de opmaak van de begroting voor 2024 middelen vrij te maken voor de aanvragen die niet gehonoreerd konden worden bij de eerste oproep. Om die reden wordt deze oproep niet afgesloten.

Er is gepeild naar de redenen waarom organisatoren plaatsen overschakelen van trap 1 naar trap 2. In 433 van de 535 aanvragen of in meer dan 80 percent van de aanvragen was het de bedoeling de kind-begeleiderratio te verlagen. In 429 aanvragen wou men het pedagogische beleid versterken. In 380 aanvragen wou men betere opleidings- en ondersteuningsmogelijkheden voor het personeel. In 278 aanvragen beoogde men betere loon- en arbeidsvoorwaarden voor het personeel.

De trap 2-plaatsen die verloren gaan na sluiting worden zo snel mogelijk opnieuw ingezet in de buurt van de gesloten locatie. Daartoe zijn in 2023 reeds twee oproepen gelanceerd. Dankzij de eerste oproep zijn 123 plaatsen opnieuw ingezet. De tweede oproep voor 209 plaatsen is recent gelanceerd. In het kader van de meerjarenplanning volgen nog oproepen voor 315 plaatsen op trap 2, 90 dringende opvangplaatsen en 1835 modules voor ruimere openingsmomenten.

De verhouding tussen het aantal plaatsen met de basissubsidie en met de IKT-subsidie stijgt door de oproepen. Het percentage van het aantal IKT-plaatsen stijgt van 73,2 percent tot 76,5 percent als de eerste drieduizend plaatsen meegeteld worden.

2. Toekomstplan voor de kinderopvang

Op 29 juni 2023 pleegde minister Hilde Crevits overleg met de Toekomstwerf Kinderopvang om de vinger aan de pols te houden, te luisteren naar de tussentijdse resultaten en te vragen om de resultaten van het benchmarkonderzoek te verwerken in het masterplan op lange termijn.

De groep heeft tot nog toe hard gewerkt rond arbeidskrachten. Er is een voorstel voor een diverser beroepenveld uitgetekend. Daarbij hoort het uitwerken van een curriculum van een ontbrekende opleiding op niveau 5.

Met de thema's toegankelijkheid van de kinderopvang en de sociaaleconomische functie is men van start gegaan.

Voor de gezinsopvang, een unieke deelsector van de kinderopvang, is een aparte werkgroep van start gegaan met vertegenwoordigers van de aangesloten en de zelfstandige onthaalouders en met experts. Deze werkgroep heeft eerst advies verleend over de verankering van het werknemersstatuut. De vraag hoe dit statuut in de toekomst verder uitgerold kan worden, is expliciet gesteld.

Er is een bevraging uitgevoerd bij alle onthaalouders die nog onder het sui-generisstatuut werken en bij de zelfstandige onthaalouders. Zij kregen informatie over de verschillende statuten om hun voorkeur te kunnen aangeven. Uit de bevraging blijkt dat 45 percent van de huidige onthaalouders het werknemersstatuut wenst, 20 percent dat onmiddellijk wenst en 25 percent ervoor kiest die stap later te zetten. De redenen om voor het werknemersstatuut te kiezen zijn inkomenszekerheid, betaalde vakantie, sociale rechten en het inkomen. Onthaalouders kunnen zich aldus ook beperken tot vier voltijdse kinderen per kwartaal. 41 percent van de huidige onthaalouders wil in het sui-generisstatuut blijven.

De Toekomstwerf Kinderopvang denkt ook na over de organisatie van de gezinsopvang, en over het toekomstige werkingsgebied van organisatoren van gezinsopvang.

Onthaalouders kunnen niet vrij kiezen bij welke organisator van gezinsopvang ze aansluiten. De huidige regels belemmeren dat en bezorgen de organisatoren van gezinsopvang met aangesloten onthaalouders administratieve lasten, bijvoorbeeld wanneer ze gesubsidieerde plaatsen willen verschuiven tussen zorgregio's. Een oplossing zou erin kunnen bestaan de regeling op te heffen die gesubsidieerde plaatsen gezinsopvang bij aangesloten onthaalouders toekent binnen zorgregio's. Een gezinsopvanglocatie is immers kleinschalig en weegt niet door in de programmatie voor

gesubsidieerde plaatsen. Tegelijk dient men zich bewust te zijn van de impact daarvan op de gezinsopvang. Grote organisatoren kunnen verder uitbreiden en het voortbestaan van kleine lokaal werkende diensten bedreigen. De diensten voor gezinsopvang van lokale besturen beschikken niet altijd over de mogelijkheid om buiten de gemeentegrens te werken. Minister Hilde Crevits legt dit idee voor aan de vertegenwoordigers van de sector om een concreet voorstel te laten ontwikkelen. Deze stap mag geen onnodige onrust en rivaliteit in de sector van de gezinsopvang veroorzaken. Het moet een onderbouwde en gedragen stap zijn in de evolutie van de gezinsopvang.

VIII. Uiteenzetting door Karine Moykens, secretaris-generaal van het Departement Zorg

1. Inspectiebezoeken

Karine Moykens zegt dat het aandeel gewone inspectiebezoeken van 85 percent in 2020 is teruggevallen tot 24 percent in de eerste helft van 2023. Het aandeel inspecties na klachten en gevaarsituaties is verdubbeld. Het aandeel inspecties in opvolging van risico's en handhaving door het agentschap Opgroeien is vernegenvoudigd. Daaruit vloeit automatisch voort dat het aantal adviezen tot handhaving ook toeneemt. Gezien de focus op dossiers waarin problemen gesignaleerd worden is dat niet verwonderlijk. De 24 percent gewone inspecties zijn geen bezoeken in eigen aansturing maar wel bezoeken die niet worden uitgevoerd omdat er risico's worden gesignaleerd.

2. Personeelsuitbreiding

De Vlaamse Regering heeft op voorstel van minister Hilde Crevits beslist het personeelskader van Zorginspectie uit te breiden. Er worden 67 extra medewerkers in dienst genomen waardoor het totaal aantal medewerkers van Zorginspectie stijgt van 112 naar 179.

58 van de 67 extra medewerkers zijn inspecteurs. Er moeten ook enkele extra coaches en ondersteunende medewerkers aangeworven worden. Het totale aantal inspecteurs stijgt aldus van 96 naar 154. De verdeling over de verschillende teams wordt vermeld op slide 10.

Van de veertig extra inspecteurs voor het team Kinderopvang zijn er reeds dertig aangeworven. Eén nieuwe inspecteur ging van start op 22 mei 2023 en vier in juni 2023. Er starten vijftien nieuwe inspecteurs op 11 september 2023, negen op 9 oktober 2023 en één op 6 november 2023. Een aantal van de nieuwe medewerkers moet een opzegperiode respecteren.

Er moeten daarenboven nog tien inspecteurs aangeworven worden. Er gaat een nieuwe selectieprocedure van start na de zomer van 2023. Er waren veel kandidaten na de eerste oproep maar het blijft belangrijk om de juiste profielen te selecteren. De kandidaten moeten voldoen aan de voorwaarden en over voldoende draagkracht beschikken. De afgelopen periode heeft duidelijk gemaakt dat de eigen inspecteurs voldoende draagkracht moeten hebben om deze functie naar behoren uit te voeren.

De nieuwe medewerkers die al in dienst zijn getreden, worden tijdens de zomer van 2023 opgeleid. Dat geldt ook voor de vijf nieuwe coaches. Dat is een belangrijke bijkomende opdracht omdat deze mensen niet onmiddellijk alleen op inspectie kunnen worden gestuurd. Ze moeten een degelijke opleiding krijgen en meelopen met de ervaren inspecteurs om vervolgens alleen aan de slag te kunnen. Vanaf dat ogenblik zou het mogelijk moeten zijn om opnieuw vaker op eigen initiatief inspecties uit te voeren en om andere aanbevelingen van de onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang in de praktijk te brengen.

3. Actieve openbaarheid

Op 19 december 2022 ging de actieve openbaarheid van start. Op de site staan inmiddels 440 inspectierapporten over kinderopvangvoorzieningen. Er is een eerste evaluatie doorgevoerd omdat een aantal evoluties zich aftekenen. Het agentschap Opgroeien heeft ondertussen de Kinderopvangzoeker openbaar gemaakt. De verslagen zijn daardoor niet uitsluitend met behulp van de CoBRHA-viewer opzoekbaar want er is een link met de Kinderopvangzoeker.

De site krijgt dagelijks zo'n 140 bezoekers. Er worden maandelijks zo'n achtduizend inspectierapporten gedownload. Er zijn geen harde bewijzen dat de actieve openbaarheid verklaart waarom minder inspectierapporten worden opgevraagd aan de hand van de passieve openbaarheid. Wat wel vaststaat, is dat het aantal aanvragen via de passieve openbaarheid met de helft is gedaald in vergelijking met 2022. 98 percent van de 1265 aanvragen komt van burgers. De overige aanvragen worden ingediend door Vlaams Parlementsleden en journalisten. Ondanks de halvering is het aantal aanvragen nog steeds veel hoger dan in 2022. De achterstand in de verwerking als gevolg van de massale aanvraag is inmiddels weggewerkt. Op dit ogenblik bedraagt de verwerkingstermijn nog drie dagen.

Er is een tussentijdse evaluatie uitgevoerd op basis van gegevens verzameld tijdens de afgelopen zes maanden en een gesprek met de sector dat plaatsvond op 21 juni 2023. Uit de evaluatie blijkt dat de gebruikte formuleringen in de inspectierapporten als te algemeen worden ervaren. Er moet worden gestreefd naar een hoger detail-niveau zonder daarbij afbreuk te doen aan de privacy. Er wordt onderzocht hoe dat kan worden bijgestuurd. Samen met de sector en het agentschap Opgroeien is afgesproken dat de redactie van de rapporten tegen eind 2023 wordt bijgestuurd.

Tijdens het overleg met de sector is ook de publicatie van de 'Stem van de voorziening' aan bod gekomen. Er wordt gezocht hoe een reactie van de organisatoren kan worden gepubliceerd naast de inspectierapporten en de handhavingsrapporten van het agentschap Opgroeien. Uit juridisch advies ingewonnen door het agentschap Opgroeien blijkt het niet evident dat de overheid de 'Stem van de voorziening' openbaar maakt. Dat is in alle transparantie besproken met de sector. De tussentijdse conclusie is dat de sector zelf nagaat op welke wijze de 'Stem van de voorziening' gepubliceerd kan worden. Het gesprek hierover wordt voortgezet. Er wordt verder overleg ingepland tussen de sector, het agentschap Opgroeien en Zorginspectie.

IX. Vragen van de leden

1. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls zegt dat kinderopvanginitiatieven de indruk hebben dat elke opmerking in een inspectieverslag hetzelfde gewicht krijgt. Het valt voor dat op de infofiche van de ouders geen huisarts wordt vermeld. Vaaks is dat omdat de ouders geen huisarts vinden. Het valt ook voor dat op de infofiche niet wordt vermeld wie behalve de ouders de kinderen kan komen oppikken. Vaak wordt dat veld niet ingevuld omdat de ouders de enigen zijn die hun kinderen ophalen. Door de personeelsstaat te ondertekenen weet men wie aanwezig is in het opvanginitiatief. Het valt voor dat een medewerker aanwezig blijkt tijdens een inspectie maar de personeelsstaat is vergeten te ondertekenen. In inspectieverslagen wordt dat evenwel als een fout van de voorziening gemarkeerd, en staat dan dat het beleidsvoerend vermogen van het initiatief niet optimaal is omdat de infofiches en andere documenten niet op orde zijn.

Wanneer er opmerkingen worden gemaakt in een inspectieverslag, wordt van het initiatief verwacht dat het aangeeft hoe het werk wil maken van die opmerkingen.

Dat kan vertrouwenwekkend zijn ten aanzien van de ouders. Het lid dringt erop aan ook dat publiek te maken.

Wanneer een kinderopvanginitiatief wordt gesloten of geschorst, moet de lokale overheid optreden. In een aantal gevallen wordt dan gebruikgemaakt van de bestaande locatie. In andere gevallen wordt gezocht naar een andere locatie. Koen Daniëls suggereert tijdelijke units beschikbaar te stellen zodat de opvangplaatsen op korte termijn opnieuw beschikbaar gesteld kunnen worden. Een andere optie is de schorsingstermijn korter maken. De schorsingstermijn moet financieel overbrugd worden. Daarnaast lopen initiatiefnemers het risico dat hun personeel naar een andere voorziening verhuist tijdens de schorsing.

Hoeveel van de klachten – anonieme en andere – blijken uiteindelijk om een dispuut te draaien over een openstaande rekening, afwijkende pedagogische visies en dergelijke meer? Klachten zijn waardevol maar mogen niet leiden tot een soort van geïnstitutionaliseerde burenruzie.

2. Vragen van Celia Groothedde

Celia Groothedde informeert naar het ziektecijfer, dat de afgelopen jaren hoog lag, en het verloop onder de inspecteurs. Tijdens de gedachtewisseling van 25 april 2023 waren slechts 15 van de 33 vte actief.

Hoe hoog is de dossierlast per inspecteur? Voor hoeveel initiatieven is elke inspecteur verantwoordelijk?

Een nieuwe inspecteur kan niet onmiddellijk alleen op inspectie gaan. In hoeverre is het meerogenprincipe al doorgevoerd? Op hoeveel plaatsen wordt dat al in de praktijk gebracht? Op hoeveel plaatsen wordt er al stelselmatig door twee inspecteurs gecontroleerd?

Het commissielid heeft de indruk dat de cijfers nog niet zijn genormaliseerd. Er zijn verhoudingsgewijs nog steeds veel klachten en gevaarmeldingen in verhouding tot het aantal uitgevoerde inspecties. Omdat ze niet op voorhand over de presentatie kon beschikken, vraagt ze de cijfers te verfijnen. Hoe kan het grote aantal klachten en gevaarmeldingen verklaard worden? Het kan niet zo zijn dat de kinderopvangsector het plots slechter bedoelt of minder goed werkt. Is er een verband met de crisis, de situatie op het terrein of grotere voorzichtigheid? Worden er meer adviezen tot handhaving gegeven?

Het evaluatieonderzoek van MeMoQ had volgens informatie bezorgd op 11 oktober 2022 klaar moeten zijn tegen 30 juni 2023. Waarom wordt dat niet vermeld?

Hoe is de verhouding tussen inhoudelijke inspecties en inspecties na klachten of gevaarsituaties?

Celia Groothedde krijgt veel opmerkingen over de aanpak van Zorginspectie. Zo wordt er opgemerkt dat de inspectierapporten niet gemakkelijk leesbaar zijn. De opmerking 'Tekort bedden' kan betekenen dat een kind, dat de slaap niet kan vatten in bed, onder toezicht in een relaxzeteltje slaapt. Gebrek aan differentiatie leidt niet tot betere leesbaarheid.

De kinderopvangsector geeft aan dat inspecteurs zelf kunnen kiezen wanneer ze een inspectie uitvoeren. Een aantal inspecteurs heeft een goede en langdurige relatie met bepaalde initiatieven die ze moeten bezoeken. Het valt werknemers op dat hun verantwoordelijke lijkt te weten wanneer een inspectie zal plaatsvinden. Om wantrouwen tussen het agentschap Opgroeien, Zorginspectie en kinderopvang te vermijden moet daaraan gewerkt worden.

3. Vragen van Freya Perdaens

Freya Perdaens beaamt dat nuance verloren gaat in de huidige manier van rapporteren. Worden de thans beschikbare rapporten herwerkt tegen het eind van 2023?

De verwerkingstermijn van drie dagen liep in het voorjaar van 2023 op tot zestig dagen. Hoe recent is het nieuwe cijfer?

4. Vragen van Ilse Malfroot

Ilse Malfroot zegt dat anonieme klachten niet wenselijk waren voor de onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang. Wie een klacht indient, moet recht in de schoenen staan en kunnen verklaren waaraan het precies schort. Ex-medewerkers of stagiairs probeerden in het verleden immers al eens met een anonieme klacht een kinderopvanginitiatief in een slecht daglicht te stellen met alle gevolgen van dien voor organisator en ouders. In welke mate behandelt Zorginspectie klachten anders dan voorheen? In welke mate wordt er overleg gepleegd met de indiener van een klacht of de ouders? Er wordt immers aanbevolen om ouders en derden nader te betrekken bij klachtenonderzoek.

Er wordt streng gecontroleerd op administratieve tekorten. Regelgeving, decretale basis en referentiekader worden soms anders geïnterpreteerd. In welke mate wordt het referentiekader als norm gehanteerd? Hoe verloopt het overleg over de interpretatieverschillen tussen de zorginspecteurs?

Elk Vlaams Parlementslid kan de minister ondervragen. Dat kan onder meer aan de hand van schriftelijke vragen. Ilse Malfroot krijgt van Zorginspectie en het agentschap Opgroeien evenwel nauwelijks nog antwoord op haar schriftelijke vragen. Ze betreurt dat haar recht om onderzoek te voeren aldus wordt beperkt. Op een schriftelijke vraag naar het aantal inspecties bij kinderdagverblijven luidt het antwoord dat de gevraagde gegevens niet kunnen worden gegeven om privacyredenen (*Schriftelijke vraag* VI.Parl. 2022-23, nr. 708 van Ilse Malfroot aan minister Hilde Crevits). Aangezien inspectierapporten actief openbaar worden gemaakt, rijst de vraag waarom een Vlaams Parlementslid geen overzicht kan ontvangen van de uitgevoerde inspectiebezoeken. Met het antwoord dat dergelijke vragen de diensten overbelasten, kan het lid evenmin vrede nemen.

5. Vragen van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers zegt dat sommige initiatiefnemers die in een handhavingstraject zitten, onder een andere naam of rechtsvorm een nieuw initiatief opstarten. Het zou daarom mogelijk moeten zijn om het overzicht te bewaren zodat bij opmerkingen over één voorziening ook toezicht kan worden opgevoerd op de andere voorzieningen van dezelfde initiatiefnemer. Zijn daartoe al stappen gezet?

X. Antwoorden van Karine Moykens

Karine Moykens antwoordt op vragen over de strengere aanpak dat de methodieken niet zijn gewijzigd. Aangezien 90 percent van alle inspecties uitgevoerd worden na een klacht, een gevaarsituatie of een melding, komt de focus op een aantal zaken te liggen waardoor de perceptie kan ontstaan dat Zorginspectie strenger optreedt. Bij klachten of gevaarsituaties lijkt het logisch dat Zorginspectie het nodige doet om de nodige vaststellingen te kunnen doen.

Als de ouders geen huisarts hebben, vergt het geen grote inspanning om dat te noteren in de infofiche. Op die manier weet Zorginspectie dat de organisator ernaar heeft geïnformeerd en niet nonchalant is geweest. Een voorziening treft geen schuld als ouders geen huisarts hebben. Hetzelfde geldt voor het overzicht van wie het kind mag komen oppikken.

Er is tijdens vorige gedachtewisselingen opgemerkt dat er wordt gesjoemeld met het aanwezigheidsregister. Op vraag van de commissie ziet Zorginspectie daar nauwlettender op toe.

Samen met het agentschap Opgroeien en de sector wordt gezocht naar een manier om actieplannen publiek te maken. Juridisch advies wijst erop dat dat niet kan op een overheidswebsite. Er wordt gezocht naar een oplossing. De sector bekijkt dat. De discussie wordt voortgezet tijdens een volgend overleg met de sector.

Op de vraag over de rol van lokale besturen bij handhaving zal Bruno Vanobbergen antwoorden.

Klachtenbehandeling valt onder het agentschap Opgroeien en niet onder Zorginspectie. Iedereen is zich ervan bewust dat achter een klacht soms wraak schuilgaat. Wanneer een klacht niet anoniem is, gaat men steeds in gesprek met de indiener. Zorginspectie gaat op vraag van het agentschap Opgroeien op inspectiebezoek. Vermoedelijk ontvangt het agentschap Opgroeien ook klachten waarvoor geen inspectie wordt gevraagd. Het gaat dan over klachten die niet gaan over de zorgverlening door of werking van het kinderopvanginitiatief.

Wanneer Zorginspectie opdracht krijgt een inspectie uit te voeren, neemt de inspecteur altijd vooraf contact op met de klager. Het helpt om de klacht zo duidelijk mogelijk te maken zodat bijvoorbeeld kan worden ingeschat wanneer best wordt geïnspecteerd. Het tijdstip waarop wordt geïnspecteerd, kan belangrijk zijn om de problemen te kunnen vaststellen.

Veel van de vragen die Celia Groothedde heeft gesteld, zijn recent als schriftelijke vraag ingediend. Het antwoord op de vraag over ziekteverzuim is onderweg naar het Vlaams Parlement (*Schriftelijke vraag* VI.Parl. 2022-23, nr. 818 van Celia Groothedde aan minister Hilde Crevits).

In situaties die door een coach of teamverantwoordelijke als precair worden ingeschat, gaan twee inspecteurs samen op inspectiebezoek. Om de aanbeveling over het meerogenprincipe uit te voeren is het nodig dat alle nieuwe inspecteurs als volwaardige inspecteur op pad kunnen gaan. Op dit ogenblik is dat niet aan de orde.

De evaluatie van MeMoQ was gepland voor 30 juni 2023. Er is meerdere keren overlegd met de onderzoekers en het agentschap Opgroeien. Er is nog geen antwoord op alle vragen en opmerkingen. Een aantal zaken – zoals de vraag of er werk moet worden gemaakt van een nieuwe pedagogische norm – willen de onderzoekers nader bestuderen. Er is in onderling overleg beslist dat volledigheid, grondigheid en een bedachtzame aanpak belangrijker zijn dan een tijdige oplevering van de studie. De onderzoekers krijgen meer tijd om alles uit te werken. Recent zijn alle opmerkingen op het voorlopige evaluatierapport gebundeld. Begin juli 2023 wordt opnieuw overleg gepleegd. Een en ander zit in een eindfase.

De opmerkingen over de leesbaarheid van de inspectierapporten zijn terecht. Er wordt gevraagd om meer details op te nemen. Meer details geven zal ertoe leiden dat de rapporten beter genuanceerd zijn.

Alle medewerkers van Zorginspectie ontkennen formeel dat vooraf geweten is wanneer een inspectie zal plaatsvinden. Karine Moykens nodigt de informanten van Celia Groothedde uit om met haar contact op te nemen. De datum van een inspectie lekken vormt een integriteitsprobleem dat aangepakt moet worden.

Er wordt in eerste instantie gezocht hoe het generieke inspectierapport aangepast kan worden met het oog op de nieuwe rapporten. Of de reeds gepubliceerde rapporten achteraf aangepast zullen worden, zal van de werklust afhangen.

Er is voluit ingezet om de verwerkingstijd bij passieve openbaarheid terug te brengen tot drie dagen. De achterstand is weggewerkt. De verwerkingstijd van drie dagen geldt sedert een tweetal weken.

Het referentiekader is nooit verdwenen. Zorginspecteurs zitten geregeld samen om af te stemmen over mogelijke interpretatieverschillen. De coaches vervullen op dit vlak een belangrijke opdracht. Bij het nalezen van de verslagen waken de coaches over verschillende interpretaties van het referentiekader.

Als de administratie schermt met de privacy bij het beantwoorden van parlementaire vragen, is dat afgestemd met de juridische dienst. In de huidige situatie gaat het immers om vragen ingediend in het kader van de reguliere werking van het Vlaams Parlement. Wanneer de diensten overbelast dreigen te raken, vraagt Karine Moykens aan de indieners van de vraag of uitstel mogelijk is in plaats van geen antwoord te geven.

De vraag van Katrien Schryvers zal worden beantwoord door Leo Van Loo.

XI. Uiteenzetting door Bruno Vanobbergen, waarnemend administrateur-generaal van het agentschap Opgroeien

1. Meldingen en handhaving

1.1. Cijfers

Bruno Vanobbergen zegt dat de geactualiseerde cijfers van het agentschap Opgroeien parallellen vertonen met de actuele cijfers van Zorginspectie. Wie 2021, 2022 en 2023 vergelijkt, merkt één tendens: 2022 was een piekjaar voor gevaarsituaties, klachten en handhaving maar ondertussen is in de verschillende cijfers een daling merkbaar. Het is wel zo dat de cijfers nog steeds hoger liggen dan in 2021.

Het aantal gevaarsituaties bedroeg in 2022 gemiddeld 28,8 percent. Halfweg 2023 bedraagt het gemiddelde 22 percent. Het aantal ontvankelijke klachten bedroeg in 2022 77,2 percent. Halfweg 2023 bedraagt het gemiddelde 57 percent.

Anonieme klachten worden trouw opgenomen. Het valt voor dat mensen een rekening proberen te vereffen. De medewerkers van de klachtendienst kunnen goed lezen wat er mogelijks gaande is. Het aantal ontvankelijke klachten waarvan de eindbevinding ongegrond is, bedraagt immers minder dan 1 percent.

De vermelde tendens doet zich ook voor bij het aantal adviezen handhaving van Zorginspectie. Het waren er 87 op 19 juni 2023. In 2020 en 2021 zat 1 percent van de locaties in handhaving. Op dit ogenblik is dat 4 percent. Dat cijfer is stabiel. Het betekent ook dat 96 percent van de locaties niet in handhaving zit.

1.2. Beheer van meldingen

Zowel ouders als de sector zijn alerter voor mogelijke gevaarsituaties, veiligheid en integriteit van kinderen. Het is toe te juichen dat de maatschappelijke alertheid één jaar na de aanbevelingen van de onderzoekscommissie is toegenomen. Dat is een belangrijke verdienste van het werk dat de voorbije jaren door het Vlaams Parlement en alle andere betrokken actoren is verricht.

De meldingsplicht is zowel ten aanzien van de organisatoren als van de medewerkers versterkt in het Vergunningsbesluit. Opgroeien behandelt elke melding. De alertheid is groot bij crisismeldingen die urgentie vereisen.

De onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang vroeg werk te maken van transparantie ten aanzien van ouders en organisatoren over de ontvangen meldingen. In oktober 2023 wordt Opgroeipunt gelanceerd als plaats waar alle meldingen moeten samenkomen. De meldingen zullen met één meldings- en registratiesysteem opgenomen en opgevolgd worden. Er zal werk worden gemaakt van het vierogenprincipe. De twee klantenbeheerders Meldingen en communicatie kinderopvang zullen waken over heldere communicatie met de indieners van een melding en met de sector. Daar is de voorbije periode geregeld aandacht voor gevraagd. Het agentschap Opgroeien neemt correcte en heldere communicatie ter harte.

1.3. Decretale wijzigingen

Het voorontwerp van decreet is een eerste keer principieel goedgekeurd. Er zijn adviezen ingewonnen. Op zijn laatst kort na het zomerreces van 2023 staat de tweede principiële goedkeuring van het voorontwerp van decreet op de agenda van de Vlaamse Regering.

Met dit voorontwerp van decreet wordt het voorzorgsbeginsel verankerd. Het is een goede zaak dat dit leidende principe decretaal verankerd kan worden. Voorts wordt het mogelijk gemaakt om extern advies in te winnen van bijvoorbeeld het VECK. Voor het agentschap Opgroeien is het cruciaal om bij bepaalde klachten een beroep te kunnen doen op externe actoren. Op korte termijn wordt met het VECK samengezeten om het voorbije halfjaar te evalueren. De doorlooptijd is lang. Het vergt tijd om een extern advies te ontvangen. Dat is een van de elementen die tijdens het overleg behandeld zullen worden.

Het voorontwerp van decreet omvat verschillende beveiligende maatregelen en een lijst met de verschillende mogelijke handhavingsmaatregelen. Op dit ogenblik is er grote variatie. Het aantal openingsdagen kan worden beperkt. Aan bepaalde personen kan de toegang tot een kinderopvanglocatie ontzegd worden. Wanneer bij een schorsing wordt vastgesteld dat de organisator geen verantwoordelijkheid treft, zal een eenmalige forfaitaire vergoeding mogelijk zijn.

Het voorontwerp van decreet regelt de oprichting van het Comité van toezicht op handhaving in de kinderopvang en de opvolging van het uittreksel uit het strafregister. Er wordt een recent uittreksel gevraagd. Organisatoren dienen dat uittreksel periodiek te vernieuwen zodat de meest recente versie steeds beschikbaar is. Ten slotte heeft het beleidsvoerend vermogen als startvoorwaarde eveneens een plaats gekregen in het voorontwerp van decreet.

1.4. Versterkt team

De focus ligt op de versterking van het klantenbeheer. Door 27 extra vte in dienst te nemen daalt het aantal dossiers per vte van 225 naar 125. Er wordt veel tijd besteed aan een goede opleiding en vorming van de nieuwe maar ook van de huidige medewerkers. Zij worden immers met veel nieuwe opdrachten geconfronteerd.

Er wordt ingezet op één aanspreekpunt of klantenbeheerder per organisator. Nabijheid blijkt een belangrijke factor te zijn uit het tevredenheidsonderzoek. Bij vragen en problemen kan er snel worden opgetreden. Daar wordt in de nabije toekomst nog sterker op ingezet.

Het ziektecijfer van de klantenbeheerders kent een duidelijke daling sedert december 2022. Tussen begin april en begin juli 2023 was er geen uitstroom. Geen enkele medewerker is langdurig ziek.

1.5. Nieuwe aanpak handhaving

Sedert mei 2023 wordt de aanpak nog verder aangescherpt. Zodra een situatie of klacht geëscaleerd dient te worden, wordt de expertise ingeroepen van een collega, de leidinggevende of het multidisciplinair team om alle risico's te vermijden. Daarnaast zijn in het voorjaar van 2023 alle voorzieningen opnieuw gescreend op basis van het voorzorgsprincipe. Deze aanpak is niet langer nodig want dankzij datamining heeft het agentschap Opgroeien permanent zicht op de vijftig meest kwetsbare organisaties. Er is voorts sterk ingezet op betere communicatie met organisatoren, ouders, lokale partners en lokale overheden.

Daarnaast wordt ingezet op meer ondersteuning. De aanpak waardoor een schorsing of sluiting kan worden vermeden door samen met de ondersteuningsdiensten voor nauwe begeleiding te zorgen, blijft werken. Er zijn op dit ogenblik tien dergelijke dossiers. Tegelijk wordt nagedacht over een nieuwe aanpak van de ondersteuning in de toekomst.

Er wordt in 27 gemeenten vervangcapaciteit aangeboden. Het gaat om 68 locaties en 622 plaatsen. De vervangcapaciteit wordt zo veel mogelijk lokaal en op de vertrouwde omgeving ingezet. IKG-subsidies worden volgens hetzelfde principe opnieuw ingezet. Zodra middelen vrijkomen na een sluiting wordt een oproep gelanceerd die uitdrukkelijk focust op het lokale. Dat verloopt secuur om maximaal aan de zorgen van de betrokken ouders tegemoet te kunnen komen. Er wordt daarbij ook naar buurgemeenten gekeken. Samen met de lokale besturen is werk gemaakt van een duidelijke leidraad zodat lokale besturen die met een sluiting geconfronteerd worden over een stappenplan beschikken om samen met het agentschap Opgroeien naar oplossingen te zoeken.

Een eerste positieve evaluatie, die doorgaans binnen het eerste kwartaal plaatsvindt, wordt meteen zichtbaar gemaakt in de Kinderopvangzoeker. Na een tweede positieve evaluatie wordt de handhaving afgesloten en verdwijnt alle relevante informatie uit de Kinderopvangzoeker.

1.6. Actieve openbaarheid

De Kinderopvangzoeker is recent gelanceerd en komt tegemoet aan een duidelijke nood. Na drie weken ligt het aantal unieke bezoekers boven de veertigduizend. Tegelijk wordt gezocht naar een manier om de 'Stem van de voorziening' hierin een plaats te geven. Hoewel dat juridisch niet evident is, wordt in overleg met de sector en Zorginspectie naar een oplossing gezocht. Op dit ogenblik is het al mogelijk om in de Kinderopvangzoeker aan te geven dat de opvang een plan van aanpak heeft ingediend om de tekorten weg te werken. Ouders met vragen over dat plan van aanpak, wordt erop gewezen dat ze daarover in gesprek kunnen gaan met de opvang.

1.7. Preventie

Preventie bevindt zich op verschillende terreinen. In de aangepaste vergunningsvoorwaarden wordt aan de organisatoren gevraagd om de risicoanalyse ter harte te nemen. Het agentschap Opgroeien heeft materiaal ontwikkeld om de risicoanalyse te helpen opstellen.

In het najaar van 2023 volgt een campagne die focust op preventie tegen controleverlies in uitdagende opvoedingssituaties. Er zijn verschillende webinars en filmpjes beschikbaar voor organisatoren maar ook voor de eigen medewerkers van de lokale teams. Er is een webinar over 'infant mental health' en praktisch georiënteerde en ondersteunende filmpjes over de aanpak van het eetmoment. Over het eetmoment blijft het agentschap Opgroeien immers zorgwekkende klachten ontvangen.

2. Gebruik en aanbod

2.1. Monitoring van het gebruik

Het gebruik van de kinderopvang wordt op twee manieren in kaart gebracht. De eerste manier is gebaseerd op een momentopname: in september wordt geregistreerd hoeveel kinderen tussen twee maanden en drie jaar gebruikmaken van de formele kinderopvang. Slide 26 toont dat er geen verschil merkbaar is tussen het cijfer van 2021 en 2022.

De tweede manier is gebaseerd op een terugblik. Er wordt geregistreerd hoeveel kinderen tussen twee maanden en drie jaar minstens één dag van de kinderopvang gebruikgemaakt. Dit cijfer ligt hoger dan het cijfer vastgesteld op de eerste manier maar 2021 en 2022 leveren opnieuw een vergelijkbaar resultaat op.

Het is interessant om te zoeken wat er achter dergelijke gemiddelde cijfers schuilgaat. Het is algemeen bekend dat de allerjongste kinderen minder gebruikmaken van kinderopvang dan bijvoorbeeld tweejarigen. Zo blijkt dat bijna driekwart van de oudste kinderen een beroep doet op kinderopvang.

De gemiddelden kunnen voorts opgesplitst worden per provincie of op basis van de geboortenationaliteit. Dat laatste levert duidelijke verschillen op: 77 percent van de kinderen met een moeder van Belgische origine maakt gebruik van formele kinderopvang. Bij kinderen met een moeder uit het voormalige Oostblok is dat minder dan 30 percent. 70 percent van de niet-kansarme kinderen gebruikt formele kinderopvang. Bij kinderen in kansarmoede is dat 40 percent.

2.2. Meldingen personeelstekort (juni 2022 – mei 2023)

Sedert juni 2022 is het voor organisatoren mogelijk om te melden dat ze met een personeelstekort geconfronteerd worden. De melding is niet verplicht maar gebeurt vaak. Er was een duidelijke piek in het najaar van 2022 maar ondertussen zijn de meldingen gedaald.

Wanneer er maatregelen getroffen worden komen telkens een aantal zaken terug. Het aantal openingsuren wordt verminderd. Er wordt overgegaan op een gedeeltelijke sluiting of er worden enkele sluitingsdagen ingevoerd. Personeelsproblemen worden doorgaans veroorzaakt door een tekort aan begeleiders omdat ze ziek of zwanger zijn, of omdat vacatures niet ingevuld raken.

3. Wetenschappelijk onderzoek

3.1. Overzicht

Slide 29 biedt een overzicht van de lopende en afgeronde onderzoeken.

3.2. Tevredenheidsonderzoek

In het tevredenheidsonderzoek zijn ouders ondervraagd over de dienstverlening van Kind en Gezin, en organisatoren over de kwaliteit van de ervaren dienstverlening. Beide onderdelen kenden een hoge participatiegraad wat tot betrouwbare resultaten heeft geleid.

Ouders zijn over het algemeen tevreden of heel tevreden over de dienstverlening die ze ontvangen. Er is gepeild naar welke dienstverlening ouders belangrijk vinden en hoe ze die ervaren. Ouders vinden vaccinaties bijvoorbeeld ontzettend belangrijk. De tevredenheidsgraad over de vaccinaties is bovendien groot. Thema's die de ouders belangrijk vinden maar waarover ze minder tevreden zijn worden nader bekeken. Voorbeelden daarvan zijn slapen en verstandelijke ontwikkeling.

De tevredenheid ligt bij de organisatoren van kinderopvang algemeen één tot anderhalf punt op tien lager dan bij de ouders. Het contact met de individuele klantenbeheerder en de dienstverlening van de Kind en Gezin-Lijn krijgen een hoge score. Er moet sterker worden ingezet op informatie en communicatie. Er is al sterk ingezet op de bereikbaarheid van de klantenbeheerders. Er zal nog worden ingezet op een aantal communicatieacties. Zo is de website voor de organisatoren aan een update toe.

3.3. VIONA-onderzoek

Het VIONA-onderzoek combineert verschillende actuele onderzoeksvragen. Wie maakt gebruik van de kinderopvang? Om welke redenen maken ouders er geen gebruik van? Hoe is de relatie tussen formele en informele opvang? Wie maakt gebruik van informele opvang? Wat is de impact van kinderopvang op de inkomens- en werksituatie?

Het onderzoek bestaat uit twee delen. Er is datakoppeling tussen het datawarehouse van het agentschap Opgroeien en van de Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Daarnaast zijn meer dan vierduizend gezinnen bevraagd. Het ging om gezinnen die gebruikmaken van de formele kinderopvang maar ook om gezinnen die dat niet doen.

Bij de redenen waarom ouders gebruikmaken van kinderopvang is er een duidelijke link met werken maar er zijn nog andere redenen. Daaruit blijkt dat naast de economische ook de sociale en de pedagogische functie van de kinderopvang belangrijk zijn. Veel ouders combineren formele en informele opvang. Ouders kiezen voor formele opvang vanwege bereikbaarheid, kwaliteit, openingsuren en flexibiliteit. Bij de niet-gebruikers van de formele kinderopvang komen enkele bekende tendensen terug.

Op de vraag of ouders zouden gebruikmaken van de kinderopvang mocht er meer opvang beschikbaar zijn, antwoordt 16 percent van de gebruikers positief mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Ze vragen ruimere openingsuren en wijzen op de prijs. Bij de niet-gebruikers ligt het aantal positieve antwoorden nog hoger. Die groep stelt deels andere voorwaarden.

XII. Uiteenzetting door Leo Van Loo, crisismanager van het agentschap Opgroeien

1. Operationeel – in experiment

Leo Van Loo zegt dat zijn beperkte uiteenzetting betekent dat de aanbevolen systemen bijna allemaal in werking zijn. Een aantal standalonesystemen of informatiebronnen dienden gekoppeld te worden. Op één uitzondering na is de koppeling gerealiseerd. Een aantal van die gekoppelde systemen werkt bovendien al enige tijd.

Het dossiersysteem kinderopvang (Edison) en het klachtensysteem (Klaroen) zijn al enige tijd gekoppeld. Ondertussen is de uitwisseling tussen Edison en het dossierstelsel van Zorginspectie (Modular) volledig geautomatiseerd. De laatste manuele component is recent geautomatiseerd. De uitwisseling wordt dagelijks gesynchroniseerd.

In de dossiers zat alle informatie maar het was niet eenvoudig om de informatie uit die dossiers te halen. Ondertussen is de inhoudelijke overzichtelijkheid van alle dossierinformatie gerealiseerd. Naargelang nieuwe gegevensbronnen beschikbaar worden gesteld, kan dat worden aangevuld.

Er zijn operationele dashboards. Ook hier kan bijkomende informatie worden toegevoegd. Ten slotte is datamining volledig geïntegreerd in het dossiersysteem ten behoeve van de risicoanalyse. Er wordt geëxperimenteerd met textmining als aanvulling. Datamining analyseert gestructureerde data. Textmining probeert daar de informatie uit de vrije tekstvelden aan toe te voegen.

2. Stand van zaken meldsysteem

Het meldsysteem zal begin oktober 2023 operationeel zijn. Het is belangrijk dat dit systeem onmiddellijk geconnecteerd is met alle nevensystemen. De lopende technische en operationele transitie zet het oude systeem Klaroen over in het nieuwe. De ontwikkeling verloopt gefaseerd en volgens plan waardoor de geïntegreerde tests kunnen plaatsvinden in september 2023. Zonder technische malheuren kan het systeem tegen begin oktober 2023 in gebruik worden genomen. Op dat ogenblik kan het gevraagde unieke meldsysteem gekoppeld aan alle relevante dossiersystemen in gebruik worden genomen. Leo Van Loo besluit dat alle IT-aanbevelingen operationeel zijn.

XIII. Vragen van de leden

1. Vragen van Celia Groothedde

Celia Groothedde merkt dat er hard wordt gewerkt maar twijfelt aan de verbinding met het werkveld. Hoe komt het bijvoorbeeld dat er nog altijd veel dringende klachten en gevaarsituaties zijn? Is de kinderopvang nog kwaadmenender geworden? Zit de kinderopvang nog dieper in de crisis? Is het omdat dit onderdeel van de aanbevelingen niet wordt opgevolgd? Of liet men voordien zeer veel passeren?

Er is een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd maar uit internationaal onderzoek blijkt dat ouders hun kinderopvang altijd een hoge score geven. Ze willen hun kinderopvang niet afvallen en zijn trouw aan de kinderbegeleider aan wie ze elke ochtend hun kinderen afgeven. Nog uit onderzoek blijkt dat ouders er niet van op de hoogte zijn wanneer hun kinderopvang slecht werkt. De redenen van het tevredenheidsonderzoek ontgaan het commissielid. Wat is de meerwaarde ervan?

Er is sprake van cognitieve dissonantie wanneer het gaat over de bereikbaarheid van de dossierbeheerders en het agentschap Opgroeien. Celia Groothedde is ervan overtuigd dat het agentschap Opgroeien onvoldoende is versterkt en bijgevolg nog niet op punt staat. De recentste subsidieoproep was heel belangrijk voor de toekomst van veel initiatiefnemers. Veel initiatiefnemers geven aan dat ze een overnemer zullen zoeken in 2026. Het beeld van de sector is vertekend en zal de komende periode wijzigen. Initiatiefnemers die hun subsidieaanvraag afgewezen zagen, konden in het antwoord lezen dat ze geen contact mochten opnemen met hun dossierbeheerder. Het is logisch dat de dossierbeheerders uit de vuurlinie worden gehouden maar die zin choqueert de sector, gezien het belang van de beslissing. De sector begrijpt dat er veel nieuwe en jonge dossierbeheerders zijn maar wijst erop dat ze door die medewerkers met wantrouwen worden bekeken. Ze dringen aan op de herinvoering van de relatiebeheerder die op bezoek kwam waardoor er een vertrouwensband was. Het is belangrijk dat de zogenaamde driehoek van wantrouwen wordt opgelost, maar het lid vreest dat een en ander moeilijk te herstellen valt.

Er wordt gemeten hoeveel kinderen gebruikmaken van kinderopvang. Is het aantal sluitingen ook gemeten? Is er gepeild naar de redenen voor de sluitingen? Deze informatie is belangrijk, niet zozeer omdat kinderen met een sluiting geconfronteerd worden maar wel omdat kinderen eerder theoretisch in een kinderopvang zijn ingeschreven maar geen gebruik kunnen maken van hun plaats.

Het is een goede zaak dat de sprekers zelf wijzen op de bestaande kloof. Wat is de impact daarop van de huidige beleidswijzigingen zoals voorrang voor werkende ouders, verhoging van het laagste tarief of een vergoeding tot 30 euro voor respijtdagen? Het VIONA-onderzoek zorgt voor een belangrijke doorbraak omdat ook niet-werkende ouders op de kinderopvang een beroep moeten kunnen doen om te kunnen werken maar ook voor het pedagogische en het sociale aspect. Is er gemeten hoeveel dagen een kind naar de kinderopvang gaat? Minder sociaal ingestelde initiatieven trekken kansengroepen aan maar jagen ze weg met het hoge tarief voor respijtdagen. De periode waarin die kinderen aan kinderopvang participeren is bijgevolg soms kort.

Is er een onderzoek gestart naar de oorzaken van het stijgende aantal klachten en gevaarsituaties?

Bij de herevaluatie van de 533 historische dossiers zijn de vijftig meest kwetsbare organisatoren, locaties of plaatsen in kaart gebracht. Celia Groothedde vraagt inzage in de lijst. Wat is de stand van zaken van die 533 dossiers? Wat zijn de voornaamste redenen waarom deze initiatieven worden opgeheven of geschorst? Hoe verhouden de verschillende redenen zich tot elkaar?

Hoeveel dossiers beheert elke dossierbeheerder? Is het streefdoel al bereikt?

Wordt de financiële leefbaarheid van een organisatie proactief gecontroleerd? Wordt er intussen net zoals vroeger opnieuw gespeurd naar fraude?

Wat zijn de andere externe actoren naast het VECK? Wat gebeurt er met gevaardossiers waarin het VECK geen mishandeling of verontrusting vaststelt maar evenmin kan besluiten dat de omstandigheden veilig zijn?

Celia Groothedde maakt zich grote zorgen over de recentste subsidieronde. De sector heeft niet de indruk dat de toewijzingen eerlijk zijn verlopen. Er zijn subsidies toegekend aan initiatieven zonder IKT-mix. Trap 1- en trap 2-plaatsen combineren kan op twee manieren. De organisator kan alle begeleiders op trap 2 betalen door zelf een financiële inspanning te leveren of hij kan een strikte scheiding hanteren. Er zou geen voorrang zijn verleend aan organisatoren die geen scheiding hanteren en zelf opleggen. Klopt het dat er voorrang is verleend aan de organisatoren die een strikte scheiding hanteren? Op deze manier wordt het kinderopvanglandschap immers in slechte zin hertekend.

Daarnaast wordt vaak commentaar gegeven op het feit dat aan grote organisaties subsidies zijn toegekend. Er is immers vaak aangedrongen op voldoende diversificatie. Hoe wordt de impact hiervan ingeschat? Veel initiatiefnemers geven immers aan dat ze zich willen laten overnemen. Het zullen voornamelijk grote en commerciële spelers zijn die daarop ingaan. Dreigt de kinderopvang dezelfde kant op te gaan als de residentiële ouderenzorg?

2. Vragen van Hannes Anaf

Hannes Anaf zegt dat de sector hard uitkeek naar de toekenning van de trap 2-subsidies. Dat minder dan een derde van de plaatsen gehonoreerd kan worden zorgt voor grote teleurstelling. De spreker maakt zich daar grote zorgen over omdat een aantal initiatiefnemers aangeven hun activiteit te willen stopzetten. Het aantal stoppers en bijkomende plaatsen in 2022 is bekend. Zijn er tussentijdse cijfers voor 2023? Het is belangrijk de situatie te blijven monitoren.

Kleine zelfstandige initiatieven twijfelen of ze willen doorgaan. Mogelijks worden ze overgenomen door grote commerciële spelers maar Hannes Anaf wil vermijden dat de kinderopvang in dezelfde situatie terechtkomt als de residentiële ouderenzorg. Hij roept op om alerter te zijn om dat te vermijden. Hoe kan dat worden tegengegaan?

Op 25 april 2023 zijn voorlopige resultaten voorgesteld van de evaluatie van MeMoQ. Uit de presentatie blijkt dat dit onderzoek nog loopt. Wat is de huidige stand van zaken?

Hoe verloopt ten slotte de samenwerking met de parketten?

3. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls zegt dat een kinderopvanginitiatief dat met IKT-mix werkt op één vestiging twee subsidietrappen kan combineren of met twee vestigingen en gescheiden subsidietrappen werken. Een screening van de toegekende trap 2-subsidies leert dat veel initiatieven die voorheen op trap 1 werkten volledig kunnen overstappen op trap 2. Initiatieven die met IKT-mix werkten en hoopten de resterende trap 1-plaatsen te kunnen omzetten, kunnen dat maar tot 75 percent doen. Het conflict waarmee ze kampten is bijgevolg niet opgelost. De spreker ging ervan uit dat aan initiatieven die met dergelijk conflict kampten eerst en vooral een oplossing zou worden geboden. Wat is de ratio achter deze beslissing?

Wat staat er te gebeuren met de 28 initiatieven die de oproep verkeerd hebben begrepen? Hebben zij geen aanvraag ingediend? Of begrepen zij niet dat 75 percent de bovengrens is?

Levert datamining nog veel op? Welke factoren zijn van belang?

Hoewel niemand iets kan hebben tegen het begrip beleidsvoerend vermogen is de spreker bezorgd over de invulling van het begrip. Onthaalouders of medewerkers van opvanginitiatieven zijn zorgzaam ten aanzien van de kinderen en hebben aandacht voor het pedagogische en voor taalverwerving. Ze zijn daartoe opgeleid in het beroepssecundair onderwijs. Bepaalde terminologie behoort evenwel niet tot hun standaardwoordenschat. Er mag niet getwijfeld worden aan het beleidsvoerend vermogen van opvanginitiatieven in de gezinsopvang en zelfstandige initiatieven omdat zij geen pedagogen in dienst hebben die dit taalregister wel onder de knie hebben. Wanneer wordt de evaluatie van MeMoQ afgerond? Medewerkers weten vaak goed waarmee ze bezig zijn maar zijn niet altijd in staat om de juiste pedagogische en psychologische terminologie te gebruiken. Levert een initiatief met een correct geformuleerd pedagogisch plan beter werk dat een initiatief dat alle pedagogische principes correct toepast? Waar ligt het evenwicht bij handhaving?

Hoe wordt een kinderopvanginitiatief dat contact opneemt met klantenbeheer over een praktisch probleem begeleid en ondersteund? Er zijn veel stoppers in de gezinsopvang waardoor er plaatsen verloren gaan. Wordt er wanneer een ouder een klacht indient geverifieerd of die ouder vooraf in gesprek is gegaan met het opvanginitiatief? Dat kan belangrijk zijn om de relatie tussen ouder en opvanginitiatief overeind te houden.

Hoe lang staan handhavingstrajecten online? Welke termijn stemt overeen met de vermelde twee gunstige evaluaties?

Hoe tevreden zijn organisatoren over de klachtenbehandeling door organisatie of opvanglocatie? Hoe moet het cijfer op slide 33 geïnterpreteerd worden? Waren er maar 52 respondenten?

Afsluitend roept Koen Daniëls op de gedrevenheid die aan de dag wordt gelegd voort te zetten. Opvanginitiatieven, onthaalouders en diensten mogen evenwel niet als potentieel gevaar gepercipieerd worden. Velen leveren goed werk. Hier en daar dient iets bijgestuurd te worden.

4. Vragen van Lise Vandecasteele

Lise Vandecasteele merkt op dat de vzw Samenwerken aan Kinderopvang Brussel waarschuwt voor een daling van het aantal kinderopvangplaatsen in Brussel. Ze dringt aan op een reactie daarop. Hoe denkt minister Hilde Crevits dat recht te trekken? De toelichting bevat geen overzicht van het aantal plaatsen en het aantal in te vullen tekorten.

Er moet werk worden gemaakt van een gelijk speelveld. Ruim zesduizend initiatieven die voldoen aan de voorwaarden voor een trap 2-subsidie krijgen die subsidie toch niet. Het is jammer dat minder voorzieningen dan beloofd die subsidie zullen krijgen. Het lid dringt er bij minister Hilde Crevits op aan alle gewicht in de schaal te werpen om dat te bewerkstelligen. Daarnaast moet de kind-begeleiderratio dalen en moeten de arbeidsvoorwaarden van de medewerkers verbeteren.

Er zijn nog veel onthaalouders vragende partij voor het werknemersstatuut. Ook op dit punt zijn de uitdagingen groot. Daar is in de toelichting onvoldoende op ingegaan.

5. Vragen van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers merkt dat er grote stappen worden gezet. Op een aantal vlakken is de uitdaging nog ontzettend groot maar anderzijds kunnen al heel wat items afgevinkt worden.

Er zijn opmerkingen gemaakt over de bijkomende trap 2-subsidies. Wanneer een oproep tot meer aanvragen leidt dan het begrote budget, blijft een aantal mensen onvermijdelijk ontgoocheld achter. Het commissielid is van oordeel dat alle aanvragen gehonoreerd moeten worden. Het komt er immers op aan iedereen in de sector te houden en de sector leefbaar te houden. Er moeten bovendien stappen gezet worden in de richting van een gelijk speelveld als voorbereiding op de verlaging van de kind-begeleiderratio. Tijdens de recentste begrotingscontrole bleken daar geen middelen voor te zijn. Katrien Schryvers hoopt dat iedereen hier de noodzaak van inziet bij het opmaken van de begroting voor 2024. Iedereen onderschrijft immers het belang van de kinderopvangsector.

Er zijn misverstanden gerezen over de IKT-mix, en daarom zal met een aantal initiatieven contact worden opgenomen over de subsidietoekenning. Het is belangrijk dat misverstanden worden uitgeklaard. Onrust of het gevoel onheus bejegend te worden moeten immers worden vermeden.

Het meldsysteem zal begin oktober 2023 operationeel zijn en geconnecteerd met de nevensystemen. In de tussentijd moeten klachten en meldingen evenwel op een goede wijze gemonitord worden. Indien nodig moet de brug gelegd worden met de andere systemen.

Ze nodigt Leo Van Loo uit te antwoorden op haar vraag over initiatiefnemers die onder een andere naam herbeginnen.

De onderzoekscommissie heeft aanbevolen om organisatoren te verplichten strafrechtelijke onderzoeken of veroordelingen te melden. Initiatieven zouden die meldingsplicht ook kunnen opleggen ten aanzien van hun medewerkers in het kader van de arbeidsovereenkomst. Het commissielid informeert naar de stand van zaken.

Het is een goede zaak dat het voorzorgsprincipe decretaal zal worden verankerd. Hoewel niet iedereen overtuigd was van de noodzaak daarvan, zorgt dat voor duidelijkheid.

Katrien Schryvers sluit zich aan bij de vraag over de samenwerking met de parketten.

Beleidsvoerend vermogen wordt een startvoorwaarde. Op welke wijze zal dat gerealiseerd worden? Hoe zal daarnaar gepeild worden?

De onderzoekscommissie heeft aanbevelingen geformuleerd over de plaats van de begeleidingsdiensten en de pedagogische coaches, over transparante rapportering aan Kind en Gezin over de geboden ondersteuning en over het signaleren van mogelijke problemen. Het lid informeert naar de stand van zaken.

6. Vragen van Freya Perdaens

Freya Perdaens zegt dat kinderopvanginitiatieven al eerst in de pers hadden vernomen dat de bijkomende subsidies waren toegekend toen ze een e-mail ontvingen. Men had een en ander eleganter kunnen organiseren.

Er is ooit gezegd dat kinderopvanginitiatieven in handhaving niet in aanmerking zouden komen voor de bijkomende subsidies. Na lectuur van de lijst blijkt dat wel het geval te zijn. Minstens één opvanginitiatief dat door de onderzoekscommissie naar de veiligheid in de kinderopvang is besproken en in maart 2023 nog in handhaving zat, kreeg toch nieuwe IKT-plaatsen toegekend. Het lid vraagt naar een verklaring.

In de communicatie met de kinderopvanginitiatieven staat te lezen dat de uitbetaling kan gebeuren "zodra de stempel op het document staat". *Freya Perdaens* vraagt om dat concreter te formuleren.

In de pers is geregeld sprake van een stopzetting of schorsing vanwege administratieve tekorten. Allicht wordt daarmee bedoeld dat de procedure bij grensoverschrijdend gedrag ontbreekt of dat de aanwezigheidslijst niet ingevuld wordt. In de communicatie over dergelijke administratieve tekorten moet op de relevantie van de tekorten gewezen worden. Een kinderopvanginitiatief dat de aanwezigheidslijst niet bijhoudt weet niet hoeveel kinderen er aanwezig zijn mocht er brand uitbreken.

Er is afgesproken dat ouders alle documenten en de volledige beoordeling zouden ontvangen wanneer een handhavingsmaatregel wordt getroffen. Uit de reactie van ouders in de pers kan men afleiden dat de nodige nuancering ontbreekt waardoor ze de ernst van de vaststellingen niet altijd correct kunnen inschatten.

Om extra subsidies toegekend te krijgen, moesten de kinderopvangvoorzieningen een aanvraag indienen. Op die aanvraag volgde een belofte waarna opnieuw documenten ingediend moesten worden om de toewijzing effectief te ontvangen. Deze aanpak wekt bij het commissielid de indruk dat bepaalde administratieve stappen tweemaal gezet moeten worden. Is daar een reden voor of kan een en ander vlotter georganiseerd worden?

Het aantal adviezen handhaving daalt in 2023 in vergelijking met 2022. Hoe kan worden verklaard dat het aantal gerechtelijke dossiers dat over actieve locaties wordt geopend, niet daalt? Afrondend informeert het lid naar de doorlooptijd van dossiers bij het VECK.

7. Vragen van Ilse Malfroot

Ilse Malfroot heeft een dubbel gevoel bij de toelichtingen. Er wordt een goednieuws-show gebracht alsof alles goed gaat in de sector. Uit de tevredenheidsenquête blijkt bijvoorbeeld dat de organisatoren van kinderopvang tevreden zijn over de dienstverlening van het agentschap Opgroeien. Dat doet bij het lid de vraag rijzen hoe de enquête precies is opgesteld. Een onderzoeksvraag wordt immers opgesteld in

functie van het resultaat. Het lijkt alsof de bevraging is opgesteld om het imago van het agentschap Opgroeien en zijn klantenbeheer op te krikken. Berichten uit de sector spreken de resultaten van het onderzoek immers tegen.

Welke positieve invloed zullen de procedurele aanpassingen hebben op de sector? Wat vandaag is toegelicht, lijkt de werking van de sector eerder moeilijker te maken. Er moet rekening worden gehouden met de gevoeligheden van de sector. De zaken moeten werkbaar gemaakt worden voor de sector zodat initiatiefnemers de moed niet verliezen en beslissen hun werking stop te zetten.

Het uitbreidingsbeleid is een deel van de goednieuwsshow maar uit alle ontvangen verhalen besluit Ilse Malfroot dat de procedure en de voorrangsregels niet zijn gevolgd. Ze twijfelt niet aan de cijfers die ze uit de sector heeft ontvangen waaruit blijkt dat bepaalde toewijzingen juridisch betwistbaar zijn. Allicht is het agentschap Opgroeien zich daarvan bewust, aangezien er contact zal worden opgenomen met 28 IKT-initiatieven. Ilse Malfroot raadt een grondige controle aan zodat voor financiële leefbaarheid gezorgd wordt. De subsidies moeten worden toegekend aan zij die er de grootste nood aan hebben om aldus te zorgen voor kwaliteitsvolle opvang.

Uit alle berichten die Ilse Malfroot ontvangt ontstaat de indruk dat het beleid is doorgeslagen. Talloze ouders sturen berichten waarin ze aangeven niet te begrijpen waarom hun opvang wordt gesloten. Ze getuigen in de pers dat ze tevreden zijn over hun opvang maar dat het initiatief wordt gesloten omdat de administratie niet in orde is. Het lid verwijst naar persberichten over het kinderopvanginitiatief Cérise waarin wordt ontkend dat er sprake was van een gevaarsituatie. Ouders kunnen zich geen betere opvang wensen. Het agentschap Opgroeien van zijn kant geeft aan dat het belangrijk is om te weten wie de verantwoordelijke is om kwaliteit en veiligheid te kunnen garanderen. In dit specifieke geval wordt een crèche gesloten vanwege een onenigheid tussen het agentschap Opgroeien en het initiatief over wie de verantwoordelijke is. In dit dossier wordt het voorzorgsprincipe niet toegepast maar misbruikt omdat het agentschap Opgroeien absoluut gelijk wou krijgen ten koste van ouders en organisator, besluit het commissielid.

In een andere e-mail betreft een bezorgde moeder wat er zich de voorbije jaren heeft afgespeeld en waardoor de kinderopvang niet in een positief daglicht is komen te staan. De bezorgde moeder geeft aan dat haar opvang na maanden van intimidatie door het agentschap Opgroeien heeft beslist de deuren te sluiten. De onthaalouder, die een bijkomende opleiding volgt, heeft zich tijdens de examenperiode tijdelijk laten vervangen door een interim. Tijdens een korte boodschap over de middag is de onthaalouder in de supermarkt op een medewerker van de stadsdiensten gebotst. Daaruit is onmiddellijk – en zonder haar nadere informatie te vragen – afgeleid dat er bij de achttien kinderen slechts één kindbegeleider aanwezig was. Zonder bijkomende vragen te stellen wordt met schorsing gedreigd. Dergelijke aanpak verklaart waarom ouders de indruk hebben dat een heksenjacht wordt gevoerd op de kinderopvang. Ze vragen redelijkheid. Ook de sector is het moe om vaak onterecht door het slijk gehaald te worden. Ilse Malfroot, die het gevoel deelt, vraagt welke tegenargumenten er zijn.

In het verleden werd niet doortastend gereageerd om probleemsituaties op te lossen. Vandaag wordt geopteerd voor de paraplu-politiek. Een initiatief wordt eerst gesloten en daarna pas worden er vragen gesteld. Iedereen verwijst naar elkaar. Het kabinet-Welzijn verklaart zich in antwoorden op e-mails onbevoegd, zegt dat het agentschap Opgroeien verantwoordelijk is of verwijst naar de lokale besturen.

Nog uit ontvangen e-mails blijkt er een angstcultuur te heersen. Een opvanginitiatief voelt zich geterroriseerd omdat het zich moet verantwoorden voor een schaffwonde of een bijtincident. Ilse Malfroot stelt de vraag of deze aanpak van kracht zal blijven en ook in andere sectoren zal worden toegepast. De sector houdt hier een trauma aan over.

De sector heeft een analyse bezorgd van het aantal plaatsen en het aantal stoppers. Ilse Malfroot kan die cijfers niet verifiëren omdat het antwoord op schriftelijke vragen over het aantal stoppers uitblijft (*Schriftelijke vraag* VI.Parl. 2022-23, nr. 704 van Ilse Malfroot aan minister Hilde Crevits). De cijfers van de sector tonen aan dat 70 percent van de actieve voorzieningen onder een dienst vallen en 30 percent van de actieve voorzieningen zelfstandig zijn. Het is bijgevolg logisch dat de voorzieningen onder een dienst de grootste en de zelfstandige voorzieningen de kleinste groei kennen. In 2022 zijn 207 zelfstandigen die niet onder een dienst vallen gestopt en 95 die wel onder een dienst vallen. De 30 percent zelfstandigen kennen 70 percent stoppers. Wie beweert dat er geen heksenjacht wordt gevoerd tegen de zelfstandige sector, wordt door deze cijfers tegengesproken. Ilse Malfroot nodigt uit een overzicht te bezorgen waaruit blijkt dat er geen heksenjacht wordt gevoerd.

Mentes ontvangt jaarlijks 2,5 miljoen euro en kan zijn partners kiezen zonder aanbestedingsprocedure. Er wordt geen gezamenlijke overeenkomst afgesloten tussen Mentes en de partnerorganisaties. De partners van Mentes zijn onder andere Felies en Leren@vaart van Ferm, die een cd&v-achtergrond hebben, naast i-mens uit de socialistische zuil. De diensten ontvangen een budget van hun koepel en organiseren kinderdagverblijven. Ondanks het feit dat ze initiatieven in handhaving hebben, worden ze geschikt bevonden om op zelfstandigen toe te zien.

Pedagogen twijfelen aan het nut van MeMoQ. Er zijn pedagogen die er nog nooit van gehoord hebben. Er is weet van veel ziekten bij Mentes. Bepaalde getuigenissen van begeleiders doen twijfel rijzen over de kwaliteit die Mentes biedt. Er is, zo blijkt uit het antwoord op een schriftelijke vraag, onduidelijkheid over de toegekende budgetten (*Schriftelijke vraag*, VI.Parl. 2022-23, nr. 344 van Ilse Malfroot aan minister Hilde Crevits). Het Vlaams Belang stelt voor het budget rechtstreeks aan de voorzieningen toe te kennen zodat ze zelf kunnen kiezen met wie ze samenwerken. Op die manier wordt een dubbele subsidiestroom vermeden.

Er worden pedagogische bureaus opgestart die begeleiding aanbieden. Kinderdagverblijven tot achttien plaatsen moeten evenwel samenwerken met Mentes om budget te krijgen. Dat budget komt vervolgens bij de partners terecht. De overheid ziet evenwel niet toe op de aanwending van deze middelen. Diensten die de opvang zelf organiseren moeten verantwoording afleggen.

Er rijzen vragen bij de groei van de koepels en de sluitingen in de zelfstandige sector. Uit het overzicht dat de sector heeft bezorgd blijkt dat de meeste starters onder een dienst werken. Van 2021 tot halfweg 2023 zijn 245 nieuwe plaatsen gecreëerd bij Ferm, 132 bij Felies en 98 bij i-mens. Ilse Malfroot krijgt de indruk dat men zich binnen de agentschappen bezondigd aan zelfbediening. Recente heisa over de adviseursrol van voormalig Vlaams minister Jo Vandeuren illustreert de belangenvermenging en de invloed van cd&v op de diensten. De huidige raadgever inzake kinderopvang van minister Hilde Crevits was vroeger directeur bij Felies, dat een sterke groei kent. Ilse Malfroot stelt de vraag of het een met het andere verband houdt.

Op tal van zaken heeft Ilse Malfroot nog geen antwoord gekregen. Hoe valt de grote groei van de koepels te verklaren terwijl de zelfstandigen van subsidies en vergunningen worden uitgesloten? Vervangcapaciteit is toegestaan binnen bepaalde sectoren maar nieuwe kinderdagverblijven die een vergunning aanvragen moeten maanden wachten. Er wordt met twee maten en twee gewichten gewerkt waardoor de indruk ontstaat dat cd&v-gerelateerde koepels meer kunnen dan de zelfstandige sector.

XIV. Antwoorden van Bruno Vanobbergen

Bruno Vanobbergen zegt dat uit het klachtenbeeld blijkt dat de voorbije periode heeft gezorgd voor verhoogde alertheid. Een aantal zaken die tot voor kort als normaal werden ervaren, worden thans terecht geproblematiseerd omdat ze verband houden met de veiligheid en de integriteit van kinderen. Waar fysiek en psychologisch geweld tegen kleine kinderen vroeger door bepaalde mensen als normaal werd beschouwd, wordt dat ondertussen terecht aangekaart. Tijdens de voorbije periode is het maatschappelijke inzicht gegroeid dat gewaakt dient te worden over de veiligheid en integriteit van kleine kinderen. De klachten gaan vaak over pertinente schendingen van de veiligheid en integriteit van kinderen. De spreker juicht dat verhoogde bewustzijn toe.

Over de tevredenheidsenquête bij de ouders lijkt verwarring te zijn ontstaan bij Celia Groothedde omdat niet naar hun tevredenheid over de kinderopvang werd gepeild maar over de dienstverlening van Kind en Gezin in de consultatiebureaus. Het is de eerste keer dat dergelijk uitgebreid tevredenheidsonderzoek is gevoerd.

De spreker betreurt dat Celia Groothedde één passage uit de brief, namelijk 'Neem geen contact op met uw dossierbeheerder', geïsoleerd naar voren schuift. Er is in één beweging op alle 541 aanvragen geantwoord. In die eerste brief is gevraagd om geen contact op te nemen met de dossierbeheerder omdat iedereen, zoals in dezelfde brief aangekondigd, kort daarna individuele informatie heeft ontvangen. Over die individuele informatie kon men wel contact opnemen met de klantenbeheerder.

Tijdens de gedachtewisseling van 25 april 2023 heeft de spreker uitgebreid stilgestaan bij het aantal starters en stoppers omdat alle gegevens over 2022 toen beschikbaar waren. De cijfers voor 2023 zijn nog niet betrouwbaar en stabiel. Volgens het klassieke patroon zijn er in de eerste jaarhelft telkens meer starters dan stoppers en in de tweede jaarhelft meer stoppers dan starters. Dat patroon verklaart waarom nog geen cijfers gegevens kunnen worden voor 2023.

Een kind gaat gemiddeld 268 dagen naar de kinderopvang tussen de start en het verlaten van de kinderopvang. Het aantal dagen varieert naargelang de leeftijd. Kinderen tussen 0 en 1 jaar gaan gemiddeld 66 dagen, tussen 1 en 2 jaar gemiddeld 129 dagen en tussen 2 en 3 jaar gemiddeld 92 dagen.

Elke klantenbeheerder beheert zoals beoogd 125 dossiers.

Er kan extern advies worden ingewonnen bij het parket. Er is de voorbije weken tijd en energie geïnvesteerd in de samenwerking met het parket omdat het doorgeven van informatie nog beter kan verlopen. Er is aan de referentiemagistraat gevraagd om dat nogmaals te bekijken. Het is van belang om de afspraken gemaakt in het najaar van 2022 opnieuw onder de aandacht te brengen. In het najaar van 2023 is overleg gepland om ervoor te zorgen dat alle relevante informatie ter beschikking wordt gesteld van zodra die beschikbaar is.

De grootte van de organisator heeft geen rol gespeeld bij het toekennen van de bijkomende trap 2-subsidies.

Op 28 juni 2023 vond over de evaluatie van MeMoQ overleg plaats met de onderzoekers. Zowel het agentschap Opgroeien als Zorginspectie hebben hun feedback over het lopende proces bezorgd. Hun reactie op die feedback wordt nog verwacht. Eind augustus 2023 wordt de draad opnieuw opgepikt. Er wordt over gewaakt dat in het proces rekening wordt gehouden met de bezorgdheden van het agentschap Opgroeien en Zorginspectie.

Er is logischerwijze bezorgdheid over de wijze waarop beleidsvoerend vermogen gedefinieerd zal worden. Zorginspectie, het agentschap Opgroeien, Mentes, VBJK en de VVSG proberen samen tot een duidelijke definitie te komen. De definitie wordt niet uitsluitend uit theoretische en academische kennis gepuurd. De definitie wordt mee vanuit de praktijk vormgegeven.

Wanneer een ouder een klacht formuleert wordt er altijd op gewezen dat er contact moet worden opgenomen met de organisator. Het is immers cruciaal dat een klacht eerst ten aanzien van de organisator wordt geformuleerd. Daarnaast wordt gehamerd op het belang van nabijheid. Veel klantenbeheerders worden door organisatoren als nabij en ondersteunend ervaren. Dat proces krijgt door het grote aantal nieuwe klantenbeheerders stap voor stap vorm. De randvoorwaarden om zo nabij mogelijk te werken zijn maximaal.

De termijn voor de positieve evaluatie bij handhaving wordt op twee manieren bepaald. Een standaardtermijn afspreken ligt moeilijk: Zorginspectie neemt veel nieuwe mensen in dienst waardoor de termijn korter zal worden. Op dit ogenblik geldt een gemiddelde termijn van een goed jaar.

Het aantal respondenten is beperkt tot 52 omdat het gaat om organisatoren die zelf een klacht hebben ingediend over een voorval in een kinderopvang. Ze zijn ontevreden over hoe het agentschap Opgroeien hun klacht behandelt. De lage score verklaart waarom wordt ingezet op bijkomende informatie, heldere communicatie en nabijheid.

Bruno Vanobbergen heeft in zijn inleidende uiteenzetting de vragen over vzw Samenwerken aan Kinderopvang Brussel over het hoofd gezien. De bezorgdheid over de kinderopvang en de jeugdhulp in Brussel is terecht. Er wordt geregeld overleg gepleegd met de VGC, de VDAB en Actiris. Dat overleg heeft ertoe geleid dat het tijdelijk mogelijk is om met niet-gekwaliceerde kindbegeleiders te werken. Er zijn acties ondernomen ten behoeve van zijinstromers om het personeelsprobleem in de Brusselse kinderopvang te verhelpen. Het is niet duidelijk vanwaar het cijfer van vierhonderd verloren plaatsen komt. Op 31 december 2022 waren er in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest 176 plaatsen meer vergund dan het jaar daarvoor. Het is mogelijk dat niet alle plaatsen ingevuld raken vanwege het personeelstekort.

Er is een ontwerp van oproep voor de evaluatie van de begeleidingsdiensten voorbereid. Aangezien de geplande decretaal wijzigingen fundamenteel zijn, leek het zinvol de oproep opnieuw te bekijken. De aangepaste oproep wordt op korte termijn gelanceerd. Het is de bedoeling om in het najaar van 2023 met dit traject van start te gaan. Het wordt een participatief traject om samen met de begeleidingsdiensten de voor de toekomst gewenste ondersteuning te ontwikkelen.

Al te vaak probeert men zich te verdedigen door erop te wijzen dat het maar om zogenaamde administratieve tekorten gaat. Het agentschap Opgroeien levert nochtans inspanningen om ten aanzien van de pers duidelijk te maken dat administratieve tekorten grote impact kunnen hebben op werking en veiligheid van de kinderopvang.

Het inspectieverslag wordt bij een schorsing steeds bezorgd aan de betrokken ouders. Maar zelfs wanneer duidelijk aangetoond kan worden waar er problemen zijn, blijven er ouders die dat weigeren te geloven.

De doorlooptijd bij het VECK bedraagt vier maanden. Deze lange termijn wordt verklaard door het feit dat het VECK deze opdracht in eerste instantie met beperkte middelen diende uit te voeren. Dankzij een recente versterking zou dat in de toekomst sneller moeten kunnen. Daarnaast heeft het VECK eerst expertise moeten

opbouwen. Nu de specifieke expertise voorhanden is, zal de doorlooptijd versnellen. Er is overleg gepland met het VECK om hier de komende periode sterk op in te zetten.

Het tevredenheidsonderzoek is uitgevoerd op vraag van de Vlaamse Regering en niet op eigen initiatief. Het is uitgevoerd door een onafhankelijk bureau. Aangezien zowel ouders als organisatoren scores konden toekennen op een schaal van 0 tot 10 was het mogelijk om de nodige nuances mee te geven. Bruno Vanobbergen meent eerlijk te hebben gecommuniceerd over de scores. Minder goede scores zijn een reden om alle zeilen bij te zetten. Goede scores geven aan dat de inspanningen van de medewerkers zinvol zijn en gewaardeerd worden.

Ingaan op individuele casussen ligt moeilijk maar in het geval van Cérise wijst Bruno Vanobbergen erop dat zowel de bezwaarcommissie als de rechter in kortgeding het agentschap Opgroeien volgen. Het is bijgevolg niet zo dat het agentschap willekeurig optreedt. Dat beide instanties het agentschap bijtreden toont aan dat er duidelijke redenen zijn om de nodige stappen te zetten.

In het voorjaar van 2023 heeft het agentschap Opgroeien een openhuis georganiseerd omdat het agentschap niets te verbergen heeft. Aan de aanwezige commissieleden is getoond waarvoor het agentschap staat en waarmee het bezig is. De aanwezigen hebben dat gewaardeerd. Bruno Vanobbergen hoopt dat hij Ilse Malfroot de volgende keer ook mag verwelkomen zodat ze kan vaststellen welke stappen het agentschap zet om de kinderopvang zo goed mogelijk te ondersteunen.

Er zijn verschillende stappen gezet in de oproep voor de omschakeling van trap 1 naar trap 2. Er zijn 541 aanvragen ingediend waarvan er 462 ontvankelijk zijn verklaard. Als een initiatief naliët zijn aanvraag te melden aan zijn lokaal bestuur werd de aanvraag als niet-ontvankelijk beschouwd. Dat was ook het geval wanneer het lokaal bestuur een negatief advies had gegeven.

De 462 ontvankelijke aanvragen zijn getoetst aan het beslissingskader. De voorrangsregeling omvat drie trappen met aanvragen die absolute voorrang genieten, aanvragen die gewone voorrang krijgen en aanvragen die geen voorrang krijgen. Aanvragen die absolute voorrang krijgen, betreffen locaties met IKT-mix, waarvan is gezegd dat ze worden afgetopt op 75 percent. Aanvragen die gewone voorrang krijgen, betreffen locaties die voor alle plaatsen met een vrije prijs werken.

Na toetsing bleken er 52 aanvragen absolute voorrang te genieten. Van die 52 hebben er 24 een positieve beslissing gekregen. De overige 28 kregen een negatieve beslissing omdat ze zich niet akkoord konden verklaren met het feit dat ze minder plaatsen dan gevraagd toegewezen zouden krijgen. De 75 percentregel stond nochtans uitdrukkelijk vermeld in de oproep. Omdat het mogelijk is dat deze 28 initiatieven de oproep verkeerd begrepen hebben of zich vergist hebben, wordt er opnieuw contact met hen opgenomen. Als blijkt dat ze zich vergist hebben, dan zal dat worden rechtgezet. Als blijkt dat ze effectief niet akkoord gaan met de aftopping, blijft het dossier zoals het is. Van de aanvragen met gewone voorrang kregen er 94 een positieve en twee een negatieve beslissing.

In het beslissingskader staat duidelijk dat initiatieven in handhaving ook een aanvraag konden indienen. Initiatieven in handhaving zijn individueel bekeken. Dossiers waarin onvoldoende vooruitgang was geboekt, zijn niet weerhouden. Aanvragen van voorzieningen die wel aan de slag zijn gegaan met de aanbevelingen, zijn wel meegenomen.

Bruno Vanobbergen benadrukt dat de procedure en het beslissingskader wel degelijk zijn gevolgd. Daarnaast is een bijkomende toets uitgevoerd door de Inspectie van Financiën en is bevestigd dat het agentschap Opgroeien het beslissingskader zoals

voorgeschreven heeft toegepast. Hij drukt de hoop uit dat de komende periode bijkomende antwoorden geboden kunnen worden aan de initiatieven die ontevreden achterblijven.

XV. Antwoorden van Leo Van Loo

Leo Van Loo antwoordt dat datamining een predictief model is. Op basis van alle data uit Edison, het inspectiesysteem en het klachtensysteem zijn 180 predictoren ontwikkeld om de toekomst mee te voorspellen. De toekomst voorspellen betekent niet dat voorspeld wordt in welke voorziening iets zal voorvallen. Het systeem geeft aan dat het nuttig zou zijn om een bepaald dossier te laten analyseren door de klantenbeheerder. Zonder datamining als hulpmiddel zou een dossierbeheerder een aantal willekeurige dossiers herbekijken. Datamining leert de dossierbeheerder evenwel welke dossiers herbekeken zouden moeten worden. Het resultaat kan zijn dat de dossierbeheerder na analyse vaststelt dat hij nog bepaalde stappen moet zetten. Het resultaat kan ook zijn dat de dossierbeheerder niets verontrustends vaststelt. Als hij die informatie toevoegt aan het systeem, zal het zich op termijn aan die bijkomende informatie aanpassen. Die informatie toevoegen blijft een manuele operatie.

Het systeem wordt maandelijks toegepast en elke maand vestigt het systeem de aandacht op andere dossiers omdat er continu informatie wordt toegevoegd aan het systeem. Het kan bijvoorbeeld gaan om het verslag van een inspectiebezoek, het verslag van een telefonisch contact met een verantwoordelijke of informatie uit het klachtensysteem. Alle nieuwe informatie wordt telkens mee geëvalueerd door de 180 samenhangende predictoren. Er is geen causaal verband tussen de predictoren en de uitkomst van een herevaluatie. Het systeem detecteert louter correlaties of samenhang. De statistische formule achter dit systeem is te complex om door een mens rekenkundig verwerkt te worden.

Omdat het systeem maandelijks wordt toegepast is het weinig relevant om een overzicht te geven van de vijftig gemarkeerde dossiers. Het zullen maandelijks andere dossiers zijn omdat ze in de tussentijd opnieuw zijn geëvalueerd door klantenbeheer.

Dit dynamische model zal in een eerste fase aangevuld worden met textmining. In een volgende fase kan het systeem mogelijks zelflerend worden. Het systeem zegt niets over eventuele risico's maar geeft aan dat het nuttig zou zijn om een bepaald dossier te analyseren. Er is geen sprake van causaliteit maar van correlatie.

Om er zeker van te zijn dat het nieuwe meldsysteem, dat in oktober 2023 operationeel wordt, alles combineert is het dossiersysteem van de kinderopvang nog gekoppeld aan het huidige klachtensysteem. Deze automatisering is op dit ogenblik al operationeel.

Aan de dossieroverzichtsfiles kan vroegere ervaring met voorzieningen toegevoegd worden. De laatste lacune betreft informatie die onvoldoende bekend is bij de administratie zoals een voormalige verantwoordelijke die als personeelslid aan de slag gaat bij een startend familielid. Dergelijke informatie kan nog niet gelinkt worden omdat het nog niet mogelijk is om authentieke bronnen te bevragen. Welke authentieke bronnen geraadpleegd moeten worden, staat vast. Het komt er vervolgens op aan om een en ander regelgevend in kaart te brengen om het daarna technisch te integreren in de systemen.

XVI. Antwoorden van minister Hilde Crevits

Minister *Hilde Crevits* antwoordt dat Mentes uit nog andere dan de genoemde actoren bestaat. Andere partners zijn de Artevelde Hogeschool, Karel de Grote Hogeschool,

KU Leuven en UGent. Het heeft geen pas Mentes te herleiden tot drie partners. UnieKO, dat de zelfstandige sector vertegenwoordigt, toonde zich recent heel tevreden over de dienstverlening van Mentes. Problemen over de dienstverlening moeten gesignaleerd worden maar Mentes blijft een referentie.

Bij haar aantreden als minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin benadrukte het Vlaams Parlement vrijwel constant het belang van het voorzorgsprincipe. Hoewel iedereen toen aandrang op een streng optreden, stond toen al in de sterren geschreven dat het vroeg of laat opnieuw anders zou moeten. Het agentschap Opgroeien en Zorginspectie verrichten knap werk in bijzonder moeilijke omstandigheden. Allicht zijn hier en daar nog verbeteringen mogelijk maar steeds meedraaien met de wind maakt het niet gemakkelijk. Niet iedereen die zich hierover heeft uitgelaten heeft zich de moeite getroost om even in overleg te gaan met Zorginspectie of het agentschap Opgroeien. De inspecteur die zijn werk goed probeert te doen en uit een oprechte bezorgdheid steeds nagaat of problemen impact kunnen hebben op de kinderen wordt ook met dergelijke uitspraken geconfronteerd. Minister Hilde Crevits roept iedereen op om consequent te zijn. Wanneer er fouten worden begaan, blijft het mogelijk om dat te signaleren en kan men terugvallen op een aantal relevante procedures. Het voorzorgsprincipe is evenwel bijzonder belangrijk, net zoals de begeleiding waarin wordt voorzien.

Ten aanzien van Ilse Malfroot verduidelijkt minister Hilde Crevits dat kabinets-medewerkers niet uit de lucht vallen maar wel degelijk een professioneel verleden hebben. Het belangrijkste is dat iedereen professioneel werk kan leveren. Er wordt hard gewerkt op haar kabinet. Ze is de mensen die de overstap hebben gemaakt bijzonder dankbaar en tilt zwaar aan de aantijgingen.

XVII. Replieken

Koen Daniëls vindt het onlogisch dat wordt afgetopt op 75 percent. Wie op trap 1 zit, ziet al zijn plaatsen verhogen. Initiatieven met een IKT-mix blijven door die regel geconfronteerd met het probleem dat ze hun personeel volgens twee verschillende loonbarema's moeten vergoeden. Hij informeert naar de ratio achter die beslissing. Aangezien deze beslissing volgens minister Hilde Crevits op ambtelijk niveau is genomen, richt hij zich tot het agentschap Opgroeien.

Katrien Schryvers hoopt dat Koen Daniëls inziet dat de enige logische beslissing is dat elke aanvraag gehonoreerd kan worden, en dat hij zich in september 2023 mee inzet om dat te bewerkstelligen.

Het komt de oppositie toe oppositie te voeren. Opmerkingen maken over inhoudelijk beleid betekent niet dat mensen persoonlijk verdacht kunnen worden gemaakt. De tussenkomst van Ilse Malfroot is een smet op deze gedachtewisseling, waaruit blijkt hoe hard de administratie, het kabinet en de kinderopvangsector werken.

Celia Groothedde is teleurgesteld door het antwoord van Bruno Vanobbergen. Het blijft onduidelijk waarom aan initiatieven die werken met een strikte scheiding tussen trap 1 en trap 2 meer bijkomende middelen zijn toegekend dan aan initiatieven die hun medewerkers op een socialere wijze vergoeden.

De kinderopvangsector is ontevreden met de preventiecampagne rond incidenten. Zo lang de voorwaarden niet verbeteren is er geen behoefte aan campagnes die de sector zeggen wat er dient te gebeuren. De sector, die doorgaans genuanceerd en mild reageert, was evenmin opgezet met de tevredenheidsenquête omdat hij er zijn kritiek niet in kwijt kon. De anekdotes en verhalen van ouders over de wijze waarop ze worden behandeld bij incidenten, zijn niet in orde. Om die redenen is het commissielid verbaasd over de goednieuwsshow.

Omdat er op veel vragen niet is geantwoord, dringt Celia Groothedde aan op meer gedachtewisselingen. Controle uitvoeren op het beleid is op deze manier vrijwel onmogelijk. Er kunnen geen vragen om uitleg gesteld worden en schriftelijke vragen worden niet of slechts minimaal beantwoord. Op deze wijze kan het Vlaams Parlement zijn rol niet terdege vervullen.

Afsluitend wil ze vernemen wanneer werk zal worden gemaakt van het klokkenluidersstatuut in de kinderopvang. Werknemers moeten zich vrij voelen om over de eigen kinderopvang te spreken. Dat is thans niet het geval.

Ilse Malfroot merkt dat er emotioneel wordt gereageerd op de feiten die zij op tafel legt en de linken die ze legt. Zij maakt niemand verdacht maar stelt gewoon vast dat het beleidsdomein Welzijn al jaren mismeesterd wordt. Ze beaamt dat iedereen een professioneel verleden heeft maar is van oordeel dat het de tegenpartij toekomt aan te tonen dat zij niet de waarheid heeft verteld. Dat vragen niet beantwoord worden, bevestigt alleen maar haar vermoedens.

Volgens *Freya Perdaens* zijn zware financiële of andere problemen, of een lopend handhavingstraject waarvoor de organisator een schriftelijke aanmaning kreeg voorbeelden van dossiermatige tegenindicaties opgesomd in het beslissingskader. Ze heeft weet van een initiatief dat al sedert 2015 met problemen kampt, waarover klachten zijn ingediend, dat op de radar van de onderzoekscommissie stond en dat nog steeds in een handhavingstraject zit. Het is moeilijk uit te leggen waarom veel aanvragen van initiatieven die met alles in orde zijn worden afgewezen terwijl een aanvraag van een initiatief dat met duidelijke problemen kampt wel is gehonoreerd.

Celia Groothedde heeft vernomen dat in 214 van de vergunde plaatsen een handhavingstraject loopt. Ze heeft dat niet zelf kunnen verifiëren maar nodigt de sprekers toch uit hierop te reageren.

Minister *Hilde Crevits* betreurt dat wie eerst zijn gal spuwt afwezig blijkt wanneer zij kan reageren. Ze is ervan overtuigd dat het agentschap Opgroeien zal bevestigen dat het kabinet niet is tussengekomen in de toewijzing. Voor haar is het eenvoudig: elke aanvraag moet gehonoreerd worden. Tijdens de begrotingscontrole is niet op haar voorstel ingegaan maar ze wil expliciet dat dit in september 2023 wel gebeurt. Op die manier zouden heel wat problemen opgelost raken.

De 75 percentregel staat in het ministerieel besluit. Het Vlaams Parlement was daarvan op de hoogte. Alle informatie was online beschikbaar. Er waren geen klachten over van voorzieningen die een aanvraag hebben ingediend.

Wie ontevreden is, kan nog steeds een klacht indienen. Minister Hilde Crevits heeft het agentschap Opgroeien expliciet gevraagd om bij de initiatieven die zich niet akkoord konden verklaren met het feit dat ze minder plaatsen dan gevraagd toegewezen zouden krijgen, na te gaan of ze daar nog steeds achter staan. Het zou vervelend zijn mochten initiatieven uit de boot vallen na een misverstand. Als ze hun aanvraag toch gehonoreerd willen zien, zal de minister budget vrijmaken om die plaatsen nog in 2023 toe te kennen.

Bruno Vanobbergen zegt dat de 75 procentregel het resultaat is van een evenwichtsoefening tussen locaties met een IKT-mix en locaties met een vrije prijs voor alle plaatsen. De laatste groep ervaart immers ook problemen om personeel te vinden of te houden.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Katrien SCHRYVERS
Freya SAEYS
Koen DANIËLS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling
CoBRHA	Common Base Registry for Health Care Actor
Edison	elektronisch doorgeven van informatie tussen schoolinstellingen en het onderwijsdepartement
ESF	Europees Sociaal Fonds
HIVA	Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving
IKG	inkomensgerelateerd
IKT	inkomenstarief
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
MeMoQ	Meten en Monitoren van de kwaliteit in de kinderopvang van baby's en peuters
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
UGent	Universiteit Gent
UnieKO	enige erkende beroepsvereniging voor unieke kinderopvang in Vlaanderen en Brussel
VBJK	Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VECK	Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VIA	Vlaams intersectoraal akkoord
VIONA	Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering
vte	voltijdsequivalent / voltijddequivalent
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)